

แผนแม่บท การพัฒนาและธรรรงค์

การใช้หญ้าแฝก

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

คณะกรรมการพัฒนาและธรรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

แผนแม่บท
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖
(พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)

คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

จัดทำโดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๕๓

พิมพ์โดย

บริษัท ลักกี้ สตาร์ มีเดีย จำกัด
๖๙ ซอยเจริญสุขนิทวงศ์ ๔๙/๑ ถนนเจริญสุขนิทวงศ์ แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๘๖ ๕๖๕๖ โทรสาร ๐ ๒๘๘๑ ๙๒๐๖

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน จึงได้พระราชทานพระราชดำรินำหญ้าแฝกมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นต้นมา

การดำเนินงานสนองพระราชดำริด้านหญ้าแฝกมีคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริรับผิดชอบในด้านนโยบาย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ในการประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริ ซึ่งการดำเนินงานสนองพระราชดำริในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ได้ใช้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแนวทางในการทำงาน โดยมีการจัดทำแผนแม่บทฯ มาแล้วรวม ๕ ฉบับ และแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ ได้สิ้นสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนั้น คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อจัดทำแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๖ เสนอต่อคณะกรรมการฯ พิจารณา โดยแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๖ ที่จัดทำโดยคณะทำงานฯ ได้ผ่านความเห็นชอบตามขั้นตอนจากคณะอนุกรรมการด้านวิชาการ และติดตามประเมินผล เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ และคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เรียบร้อยแล้ว

สำนักงาน กปร. จึงได้จัดทำเอกสารแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ฉบับนี้ขึ้นเพื่อแจกจ่ายให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายคนปลูกหญ้าแฝก เพื่อนำไปใช้ในการเป็นกรอบทิศทางในการวางแผน ประสาน และจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนองพระราชดำริในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

ในการนี้ ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ได้ร่วมมือในการจัดทำแผนแม่บทฯ ฉบับนี้ ให้แล้วเสร็จลุล่วงไปด้วยดีมา ณ โอกาสนี้

(นายดนุชา สินธวานนท์)

เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. วัตถุประสงค์	๓
๓. ระยะเวลาดำเนินงาน	๓
๔. กรอบแนวทางการดำเนินการ	๓

บทที่ ๒ ผลการดำเนินงาน

๑. ด้านการศึกษา วิจัย	๔
๒. ด้านการจัดการองค์ความรู้	๖
๓. ด้านการส่งเสริม	๘
๔. ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	๑๐
๕. ด้านการบริหารจัดการ	๑๒

บทที่ ๓ แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๑. วิสัยทัศน์	๑๕
๒. เป้าหมาย	๑๕
๓. แนวทางและมาตรการ	๑๖
๔. องค์การบริหารงาน	๒๒
๕. การแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ	๒๒

ภาคผนวก

- ประมวลพระราชดำริการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๖/๒๕๕๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๒/๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานดินถล่ม
- คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาการป้องกันดินถล่ม (แก้ไขเพิ่มเติม)
- คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)
- คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๒/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานการปรับปรุงและขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยเมล็ด

บทที่ ๑ บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่มีต่อการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนา และรณรงค์การใช้หญ้าแฝกครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และการอนุรักษ์ดินและน้ำ อันเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ประหยัด เรียบง่าย และมีผลสัมฤทธิ์สูง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมพระราชดำริที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ในโอกาสต่าง ๆ โดยสรุปดังนี้

๑.๑ ด้านการศึกษา ทดลอง

ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาและพื้นที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการทดลองปลูกให้ศึกษาในพื้นที่ ๒ ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่ภูเขา ให้ปลูกตามแนวขวางของความลาดชัน และในร่องน้ำของภูเขาเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และช่วยเก็บความชื้นในดิน และพื้นที่ราบ ให้ปลูกโดยรอบแปลง ปลูกในแปลง ๆ ละ ๑-๒ แนวต่อแปลง พืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่ และควรเก็บข้อมูลการศึกษา ทดลองทางด้านการเจริญเติบโตของลำต้น และรากมีความสามารถในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของดิน และการเก็บความชื้นในดิน และเรื่องพันธุ์หญ้าต่าง ๆ ด้วย ตลอดจนให้ศึกษา ทดลองประสิทธิภาพของหญ้าแฝกว่าจะทนเค็มได้ระดับใด

๑.๒ ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ

การใช้หญ้าแฝกในการปรับปรุงดิน พื้นฟูดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม การดำเนินงานขยายพันธุ์จะช่วยให้สามารถผลิตกล้าหญ้าแฝกได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ และที่สำคัญต้องคำนึงถึงประโยชน์ของหญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นหลักสำคัญ และเร่งรัดการดำเนินงานปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันรักษาดินและน้ำอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเร่งด่วน รวมทั้งควรปลูกหญ้าแฝกก่อนการปลูกไม้ยืนต้น หรือปลูกร่วมกับแปลงปลูกไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในบริเวณบนภูเขาหรือไหล่เขาจะช่วยป้องกันการชะล้างหน้าดิน

๑.๓ ด้านการขยายพันธุ์

หน่วยงานและหน่วยราชการที่มีศักยภาพในการขยายพันธุ์ให้ร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตกล้าหญ้าแฝกที่มีคุณภาพแจกจ่ายกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เพียงพอ และหากดำเนินงานขยายพันธุ์โดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จะต้องหมั่นหมุนเวียนกลับมาเริ่มจากต้นแม่พันธุ์ เพราะหากมีการขยายพันธุ์หลายช่วงต่อเนื่องกันมากเกินไปจะทำให้กล้าหญ้าแฝกอ่อนแอได้ รวมถึงให้ศึกษา วิจัย ทดลองขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

๑.๔ ด้านวิธีการปลูก

ควรปลูกหญ้าแฝกในที่ลาดชัน ต้องปลูกให้ถูกวิธี คือปลูกขวางความลาดชัน นอกจากนี้ การปลูกหญ้าแฝกควรทำช่วงต้นฤดูฝนหรือช่วงที่ดินมีความชื้น เพื่อให้เจริญเติบโตทันในช่วงฤดูฝน และต้องมีการดูแลและบำรุงรักษาในช่วงแรกของการเจริญเติบโต จนกระทั่งกล้าหญ้าแฝกตั้งตัวได้ โดยมีการตัดใบเพื่อให้หญ้าแฝกมีความสูงจากระดับผิวดิน ๒๐-๓๐ เซนติเมตร เพื่อให้โคนหญ้าแฝกสามารถทำหน้าที่รักษาดินได้ตลอดไป

๑.๕ ด้านการส่งเสริมขยายผล

ควรพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณการผลิตหญ้าแฝกให้เพียงพอ และมีการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกทั้งบนที่สูง และพื้นที่ตอนล่างที่มีปัญหาเสื่อมโทรม เช่น พื้นที่ดินดาน พื้นที่ดินเปรี้ยว ในบริเวณป่าพรุ นาทุ่งร้าง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลน ตลอดจนสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจนให้เกษตรกรได้เห็นประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝกแล้วดินดีขึ้นอย่างไร เช่น ความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากดินดำน้ำแถมหญ้าแฝก

๑.๖ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การร่วมมือดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองพันธุ์พืช สายพันธุ์ และพัฒนาพันธุ์หญ้าแฝกจากทุกภูมิภาคของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นชนิดที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์หรือเกิดผลเสียหาก็ตาม สำหรับการปลูกหญ้าแฝกเพื่อเป็นแนวกันไฟ เป็นประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหญ้าแฝกซึ่งจะช่วยลดความเสียหายจากไฟป่า และให้มีการสาธิตการใช้หญ้าแฝกในการป้องกันไฟป่าทั้งในพื้นที่ป่าไม้และป่าหญ้าคา

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรได้น้อมนำพระราชดำริไปดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนแม่บทการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖-๒๕๕๙ รวม ๕ ฉบับ โดยแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้สิ้นสุดลง ดังนั้น สำนักงาน กปร. ในฐานะหน่วยงานหลักในการประสานดำเนินงานโครงการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผลการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพในระยะต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ สนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ให้ถูกต้องครบถ้วน มีประสิทธิภาพ และแพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง

๒.๒ ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝก โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงกลุ่มเกษตรกรและเยาวชน ร่วมกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตบนฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒.๓ จัดกลไกและกระบวนการจัดการ เพื่อเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกเครือข่ายพัฒนา โดยประยุกต์องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่มาปรับใช้ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง นำไปใช้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๒.๔ พัฒนาระบบฐานข้อมูล และระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก และเพื่อการบริหารจัดการ ติดตามและประเมินผลที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

๓. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลาการดำเนินงาน รวม ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๔. กรอบแนวทางการดำเนินการ

๔.๑ ยึดแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทาน เน้นการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเป็นแนวทางในการดำรงชีพ และเน้นการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับไม้ยืนต้นที่มีรากแก้วในพื้นที่เสี่ยงภัยจากดินถล่ม และมีความลาดชันสูง

๔.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ด้านหญ้าแฝก โดยเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานหญ้าแฝกในทุกภาคส่วน รวมถึงร่วมกันเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหญ้าแฝกอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๓ ให้ความสำคัญในการเชื่อมโยงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการในแผนพัฒนาตำบลในการบริหารจัดการทรัพยากร และมีการติดตาม กำกับ ดูแลพื้นที่ปลูกหญ้าแฝกโดยท้องถิ่น และชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๔.๔ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นเครื่องมือในการติดตามผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างต่อเนื่อง และเป็นข้อมูลเพื่อการวิจัย การจัดการองค์ความรู้ การส่งเสริม และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

บทที่ ๒ ผลการดำเนินงาน

๑. ด้านการศึกษา วิจัย

๑.๑ ภาพรวมการดำเนินงาน

การศึกษา ทดลอง วิจัย มีการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๕๙ ส่วนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก กปร. ได้ดำเนินการวิจัยแล้ว ๒๖๒ เรื่อง แบ่งออกเป็น ๗ ประเภท ได้แก่ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การเขตกรรม วิทยาศาสตร์พื้นฐาน (การเจริญเติบโต การขยายพันธุ์) การปลูกร่วมกับพืชเกษตร การส่งเสริม การใช้ประโยชน์ และสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการจัดทำทะเบียนงานวิจัยเพื่อรวบรวมรายชื่องานวิจัยที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

พันธุ์หญ้าแฝกที่ใช้ในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ที่ใช้พันธุ์ที่กรมพัฒนาที่ดินได้ศึกษา วิจัยแล้วว่ามีความเหมาะสมในการใช้เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และไม่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด รวม ๑๐ พันธุ์ คือ หญ้าแฝกลุ่ม ๔ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์สุราษฎร์ธานี ศรีลังกา กำแพงเพชร ๒ และสงขลา ๓ และหญ้าแฝกดอน ๖ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์นครสวรรค์ กำแพงเพชร ๑ เลย์ ร้อยเอ็ด ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้ ในการศึกษา วิจัย ทดลอง แบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) หญ้าแฝกลุ่ม ด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ใช้พันธุ์สงขลา ๓ สุราษฎร์ธานี ศรีลังกา และกำแพงเพชร ๒ ด้านเมล็ดพันธุ์ ใช้พันธุ์ท้องถิ่น อาทิ พืชญโลก สุโขทัย สุราษฎร์ธานี อุทัยธานี พัทลุง และสุโขทัย ด้านการจัดการปนเปื้อนสารพิษ สารโลหะหนัก สารกัมมันตรังสี ใช้พันธุ์สงขลา ๓ และสุราษฎร์ธานี และด้านเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ใช้พันธุ์กำแพงเพชร ๒

๒) หญ้าแฝกดอน ด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในดินดาน ใช้พันธุ์ร้อยเอ็ด ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี ด้านทนร้อน และเกี่ยวกับถนนเชิงลาด ใช้พันธุ์นครสวรรค์ กำแพงเพชร ๑ ห้วยขาแข้ง ใหม่ห้วยหวาย และแม่แย้ ด้านการจัดการปนเปื้อนสารพิษ สารกัมมันตรังสี ใช้พันธุ์นครสวรรค์

ผลจากการศึกษา วิจัยได้นำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ และในพื้นที่เกษตร พื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่สูง และพื้นที่ที่มีปัญหาสารพิษ และสารปนเปื้อนโลหะหนักต่าง ๆ รวมถึงการศึกษา ทดลอง วิจัย แฝกเสริมป่า เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ช่วยกำหนดรูปแบบการปลูกสร้างสวนป่าให้ได้รับประโยชน์สูงสุด และสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน และช่วยลดระยะเวลาในการฟื้นตัวของพื้นที่ต้นน้ำที่เสื่อมโทรมของประเทศ

การศึกษา ทดลอง วิจัย พันธุ์หญ้าแฝกที่สามารถทนต่อร่มเงาได้ระดับหนึ่ง ทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำลำธารซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีร่มเงา ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ในขั้นต้น คือ หน่วยงานของรัฐที่จะได้มีพันธุ์หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ป่า และผู้ที่ได้ประโยชน์ในระยะยาว คือ ประชาชนที่จะได้ต้นน้ำลำธารที่สมบูรณ์ขึ้น เป็นแหล่งน้ำและแหล่งทรัพยากรที่ช่วยให้ความเป็นอยู่มีชีวิตรุ่งเรืองดีขึ้น

การขยายพันธุ์หญ้าแฝกจากเมล็ด จะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการแยกหน่อ ซึ่งหากวิธีการนี้สามารถผลิตต้นพันธุ์หญ้าแฝกได้ ก็จะเป็นข้อได้เปรียบอย่างยิ่งที่สามารถช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากข้อจำกัดในการ

ขยายพันธุ์โดยวิธีแยกหน่อ โดยไม่ต้องขนย้ายกล้าพันธุ์หญ้าแฝกจากแหล่งผลิตไปยังสวนและไร่ของตน จะช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรอยากปลูกหญ้าแฝกเพื่อใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การผลิตต้นพันธุ์หญ้าแฝกจากเมล็ดใช้พื้นที่ในการปฏิบัติไม่มาก ไม่เบียดเบียนพื้นที่ในการเพาะปลูก และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยจึงเป็นการจูงใจให้เกษตรกรหันมาใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำกว้างขวางขึ้น

การใช้หญ้าแฝกในการบำบัดน้ำเสีย น้ำที่ปนเปื้อนสารพิษ โลหะหนักต่าง ๆ โดยน้ำที่ผ่านการบำบัดด้วยหญ้าแฝกสามารถนำมาหมุนเวียนใช้ใหม่ได้ ช่วยลดต้นทุนในการนำน้ำมาใช้ในการอุปโภค บริโภค เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ ลดการปล่อยของเสียลงสู่สิ่งแวดล้อม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถขยายผลจากการศึกษาที่ได้ไปยังหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้สามารถนำไปประยุกต์การใช้ประโยชน์ในการบำบัดคุณภาพน้ำได้

๑.๒ การดำเนินงานในช่วงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕

การศึกษา วิจัย ให้ความสำคัญต่อการใช้ศักยภาพของหญ้าแฝกให้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ความสามารถในการป้องกันดินถล่ม การดูดซึมสารพิษจากน้ำเสีย รวมถึงการคิดค้นวิธีการขยายพันธุ์หญ้าแฝกด้วยเมล็ดเพื่อลดต้นทุนในการขนส่ง เป็นต้น

การศึกษาความเป็นไปได้ของการขยายพันธุ์หญ้าแฝกด้วยเมล็ดในปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘ ดำเนินการวิจัยโดยกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการร่วมกับกรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ศึกษาพันธุ์หญ้าแฝก ๓๖ พันธุ์ โดยหญ้าแฝกที่มีศักยภาพในการติดเมล็ดมี ๑๐ พันธุ์ ที่มีศักยภาพที่สามารถขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดคือ พันธุ์อุดรธานี ๑ พิษณุโลก ประจวบคีรีขันธ์ สระบุรี เชียงราย กาญจนบุรี ร้อยเอ็ด จันทบุรี ห้วยขาแข้ง และอุดรธานี ๒ โดยพันธุ์อุดรธานี ๑ มีแนวโน้มได้จำนวนเมล็ดสูงกว่าพันธุ์อื่น ๆ รองลงมาคือสระบุรี ๑ (โดยพันธุ์อุดรธานี ๑ มีแนวโน้มได้จำนวนเมล็ดสูงสุดคือ ๑,๔๔๒,๘๕๕ เมล็ดต่อกิโลกรัม) โดยเฉลี่ยทั่วไปหญ้าแฝกกลุ่มจะได้จำนวนเมล็ดคือ ๘๓๐,๐๑๙ เมล็ดต่อกิโลกรัม หญ้าแฝกตอนจะได้จำนวนเมล็ด ๑,๑๑๗,๓๖๙ เมล็ดต่อกิโลกรัม

กรมพัฒนาที่ดิน ศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของหญ้าแฝกกับการกักเก็บคาร์บอนลงดิน Carbon balance หรือ Carbon deposit ในพื้นที่ปลูกหญ้าแฝก ๖ พันธุ์ พันธุ์ที่กักเก็บคาร์บอนลงดินได้มากในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดขอนแก่น คือพันธุ์พระราชทาน สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือพันธุ์ร้อยเอ็ด และจังหวัดเชียงใหม่ คือ พันธุ์แม่แฮ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมทางหลวงได้ศึกษาวิจัยในเรื่องหญ้าแฝกทนร่มพบว่า หญ้าแฝกห้วยขาแข้งเป็นพันธุ์ที่ทนร่มได้ดีที่สุด การงอกด้วยเมล็ดอาจไม่ได้มากนัก ส่วนใหญ่พันธุ์ที่พบเป็นหญ้าแฝกตอนและยังมีพันธุ์อื่นที่ทนร่ม ได้ เช่น สระบุรี อุดร ซึ่งสามารถอยู่รอดได้ภายใต้ร่มเงา แต่พันธุ์ห้วยขาแข้งจะอยู่รอดได้ดีกว่า

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศึกษาวิจัย ในเรื่องต่าง ๆ ประกอบด้วย โครงการการเหนียวนาและคัดเลือกแฝกพอลิพลอยด์ทนเค็มและการเก็บรักษาพันธุ์ในสภาวะเย็นยิ่งยวด และโครงการการขยายพันธุ์หญ้าแฝกปริมาณมากโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ในปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ โครงการการขยายพันธุ์หญ้าแฝกทนเค็มที่ผ่านการคัดเลือกโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในปี ๒๕๕๘ และโครงการการศึกษาหญ้าแฝกพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่สูงของสถานีวิจัยดอยปู่ปลูกร่วมกับแปลงพลับ เป็นต้น

๑.๓ ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานด้านการศึกษา วิจัย มีปัญหาและอุปสรรค สรุปได้ดังนี้

- ๑) การกำหนดหัวข้อและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ทดลอง วิจัย จำกัดและไม่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกับด้านการส่งเสริม ขยายผล และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังเป็นงานเก่าที่เคยดำเนินการไปแล้วนำมาปรับเพื่อศึกษา ทดลอง วิจัยใหม่
- ๒) ผลสำเร็จของงานศึกษา ทดลอง วิจัย ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานในห้องปฏิบัติการและแปลงสาธิตทดลอง ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ได้ดีเท่าที่ควร
- ๓) การจัดทำสรุปผลการศึกษา ทดลอง วิจัย ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอเฉพาะที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงาน กปร. ทำให้องค์ความรู้ด้านการศึกษา วิจัย ทดลอง ไม่หลากหลายเท่าที่ควร
- ๔) การรายงานผลการศึกษา ทดลอง วิจัย ของแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
- ๕) ในแต่ละปีงบประมาณ การได้รับพิจารณาอนุมัติงบประมาณค่อนข้างล่าช้า ช่วงเวลาในการดำเนินงานจึงไม่ตรงกับฤดูกาลที่กำหนดไว้ในแผนงาน ข้อมูลที่เก็บในภาคสนามจึงไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จำเป็นต้องปรับขยายระยะเวลาในการศึกษา ทดลอง วิจัยใหม่ และการขาดแคลนต้นกล้าหญ้าแฝกเพื่อดำเนินการ
- ๖) สำหรับการศึกษาค้นคว้าในพื้นที่จริงที่มีความลาดชันสูง เกิดการกัดเซาะรุนแรง เกิดการเคลื่อนตัวของดินและหิน และพื้นที่เปิดโล่ง ทำให้ช่วงเริ่มแรกของการปรับพื้นที่ทดลองจะเกิดการชะล้างหน้าดินสูงและรุนแรง และต้องใช้เวลาให้พืชทดลองตั้งตัว ทำให้การทดลองล่าช้า

๒. ด้านการจัดการองค์ความรู้

๒.๑ ภาพรวมการดำเนินงาน

การรวบรวมและประมวลองค์ความรู้หญ้าแฝก หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศ และต่างประเทศ ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระราชดำริและข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่ ลักษณะพันธุ์หญ้าแฝก การขยายพันธุ์ การดูแลรักษา การปลูก และรูปแบบการปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยมีกรมพัฒนาที่ดินเป็นแกนในการขับเคลื่อนดำเนินงาน ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และชุดความรู้นี้จะใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อนำไปเรียบเรียงเป็นเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงานหญ้าแฝก และเอกสารวิชาการต่าง ๆ

ในรายงานการศึกษาประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคเหนือ ได้ทำการสำรวจเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝก ในระบบ TDC (Thai digital collection) โดยรวบรวมทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ถึง ๒๕๕๙ มีงานศึกษาเกี่ยวข้องกับหญ้าแฝกรวมทั้งสิ้น ๕๓๔ เรื่อง แยกตามหมวดการวิจัย ดังนี้ วิทยาศาสตร์พื้นฐานและการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพ ๒๐๔ เรื่อง เขตกรรมและปลูกร่วมกับพืชไร่และพื้นที่ที่เหมาะสม ๓๙ เรื่อง อนุรักษ์ดินและน้ำ ๑๓๓ เรื่อง สิ่งแวดล้อม ๗๐ เรื่อง การใช้ประโยชน์ ๗๖ เรื่อง และเศรษฐกิจและสังคม ๑๒ เรื่อง

การจัดการประชุมวิชาการและการฝึกอบรม เพื่อการเผยแพร่ผลงานการศึกษา วิจัยโดยการจัดประชุมสัมมนา มีทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยการจัดประชุมสัมมนาการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ ในประเทศรวม ๖ ครั้ง และมีการจัดการประชุมสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติ (International Conferences on Vetiver (ICV) รวม ๖ ครั้ง นอกจากนี้ ยังการฝึกอบรมหญ้าแฝกในระดับนานาชาติ ดังนี้ (๑) เรื่อง The International Training Course on The Vetiver System ณ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้ารับการอบรม ๓๑ คน จาก ๑๕ ประเทศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ (๒) การฝึกอบรมด้านหัตถกรรม ที่สำนักส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ ผู้เข้ารับการอบรมจากทวีปอเมริกาใต้ ครั้งที่ ๒ ผู้เข้ารับการอบรมจากประเทศอินเดีย และ (๓) การส่งผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมไปอบรมในต่างประเทศจำนวน ๔ ครั้ง ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย อินเดีย และเวียดนาม

การจัดการประกวดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งจัดร่วมกัน โดย มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงาน กปร. กรมพัฒนาที่ดิน และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) รวม ๙ ครั้ง โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบัน

รางวัลในระดับนานาชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานรางวัล The King of Thailand Vetiver Awards แบ่งเป็น ๓ ด้าน ๖ รางวัล ประกอบด้วย (๑) ด้านงานวิจัยหญ้าแฝกดีเด่น ประกอบด้วย ผลงานในภาคเกษตรกรรมและผลงานนอกภาคเกษตรกรรม (๒) ด้านการส่งเสริมและการใช้งานระบบหญ้าแฝกดีเด่น ประกอบด้วย งานส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี และงานประยุกต์ใช้ระบบหญ้าแฝก และ (๓) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดีเด่น ประกอบด้วยงานประยุกต์ใช้ในพื้นที่เกษตรและผลทางเศรษฐกิจและสังคม และงานบรรเทาภัยพิบัติ และการป้องกันสิ่งแวดล้อม และมีการมอบรางวัล TVNI Awards ของเครือข่ายหญ้าแฝกนานาชาติ จำนวน ๑๓ รางวัล ด้วย

การเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร สถาบันการศึกษาได้สอดแทรกเนื้อหาสาระการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในหลักสูตรที่เป็นแกนกลางของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในหัวข้อการอนุรักษ์ดินและน้ำทรัพยากรธรรมชาติ โดยเขตการศึกษาในระดับพื้นที่ที่มีความพร้อมก็สามารถนำหลักสูตรดังกล่าวไปประยุกต์จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามความเหมาะสม

๒.๒ การดำเนินงานในช่วงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕

การรวบรวมและประมวลองค์ความรู้หญ้าแฝก การศึกษาประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคเหนือ ได้ทำการสำรวจเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝก ในระบบ TDC (Thai digital collection) โดยรวบรวมทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๕๙ มีงานศึกษาเกี่ยวข้องกับหญ้าแฝกรวมทั้งสิ้น ๑๐๕ เรื่อง แยกตามหมวดการวิจัย ดังนี้ วิทยาศาสตร์พื้นฐานและการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพ ๔๔ เรื่อง เขตกรรมและปลูกร่วมกับพืชไร่และพื้นที่ที่เหมาะสม ๑๐ เรื่อง อนุรักษ์ดินและน้ำ ๒๐ เรื่อง สิ่งแวดล้อม ๙ เรื่อง การใช้ประโยชน์ ๒๑ เรื่อง และเศรษฐกิจและสังคม ๑ เรื่อง

สำนักงาน กปร. จัดทำจุลสาร ๒ เรื่อง คือ จุลสารภูมิวารินอนุรักษ์ ปีละ ๓ ฉบับเพื่อรวบรวมบทความเกี่ยวกับหญ้าแฝก และจุลสาร Vetiverim ปีละ ๓ ฉบับ เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร การดำเนินงานส่งให้สมาชิกเครือข่าย และผู้ที่สนใจทั่วโลก โดยมี ดร.ณรงค์ โฉมเฉลา เป็นบรรณาธิการ

การจัดประชุมสัมมนาในระดับประเทศ ๑ ครั้ง คือ ในระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ สำนักงาน กปร. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประชุมสัมมนาการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๖ ณ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ภายใต้หัวข้อ “๒๓ ปี : มหัตถรรพ์หญ้าแฝก โอบน้ำ อุดดิน อิ่มท้อง”

การจัดประชุมสัมมนาระดับนานาชาติ มีการประชุม ๑ ครั้ง คือ มีการประชุมสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติ ครั้งที่ ๖ ณ เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และการมอบรางวัล The King of Thailand Vetiver Awards และรางวัล TVNI Awards โดยเครือข่ายหญ้าแฝกเวียดนาม (Vietnam Vetiver Network: VNVN) และ SBT Construction and Advanced Technology Ltd. ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดระหว่างวันที่ ๕ - ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ และศึกษาดูงานระหว่างวันที่ ๙ - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ภายใต้หัวข้อ “Vetiver System : Empowering Sustainable Development” การประชุมสัมมนาดังกล่าว ประกอบด้วยการบรรยายผลการดำเนินงานการศึกษาวิจัย ส่งเสริมการปลูก และการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกจากนานาชาติ นิทรรศการผลการดำเนินงานหญ้าแฝกในประเทศไทย การแสดงชิ้นงาน หัตถกรรมที่ส่งเสริมโดยมูลนิธิชัยพัฒนา และการอบรมหัตถกรรมจากใบหญ้าแฝกโดยผู้แทนเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีผู้เข้าร่วมประชุม ๒๐๖ คน จาก ๑๕ ประเทศ

๒.๓ ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานด้านการจัดการองค์ความรู้ มีปัญหาและอุปสรรค สรุปได้ดังนี้

- ๑) การประสานงานผ่านเครือข่าย คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะในส่วนของประชาชน ยังน้อยอยู่ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ยังเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง
- ๒) การขาดความตระหนักและไม่เห็นประโยชน์หญ้าแฝกของกลุ่มผู้นำเครือข่ายบางชุมชน
- ๓) สถาบันการศึกษาได้ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องหญ้าแฝก ด้วยการกำหนดในแผนการเรียนการสอนของ คณะวิชาที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนไม่ถูกพิจารณาเชิงนโยบาย อย่างชัดเจน

๓. ด้านการส่งเสริม

๓.๑ ภาพรวมการดำเนินงาน

การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านต่าง ๆ อาทิ การปลูกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกเพื่อปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกเพื่อส่งเสริมสาธิต ผักออร์แกนิก และการขยายพันธุ์ มีการดำเนินการปลูกเพื่อส่งเสริมขยายผลจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมทั้งสิ้น ๔,๘๘๒ ล้านกล้า เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ ๑๒,๒๐๗,๑๔๑ ไร่ นอกจากนี้ ยังได้ใช้ประโยชน์ในการการกกรองสารพิษและประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ลดค่าใช้จ่ายเรื่องปุ๋ย ใช้มูลหลังคา ใช้คลุมหน้าดิน ทำหัตถกรรม อาหารเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

สำหรับพันธุ์หญ้าแฝกที่ใช้ในการส่งเสริม ขยายผล ส่วนใหญ่ จำนวน ๑๐ แหล่งพันธุ์ ที่กรมพัฒนาที่ดิน ได้ศึกษา วิจัยแล้วว่ามีความเหมาะสมต่อการใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และไม่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ได้แก่ หญ้าแฝกลุ่ม ๔ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ศรีลังกา กำแพงเพชร ๒ สุราษฎร์ธานี และสงขลา ๓ และหญ้าแฝกดอน ๖ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์นครสวรรค์ กำแพงเพชร ๑ เลย์ ร้อยเอ็ด ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ในการส่งเสริม ขยายผลส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนกล้าหญ้าแฝกจากหน่วยงาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ และทั้ง ๓ หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการผลิตกล้าใช้เอง โดยพันธุ์ที่ผลิตแบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) หญ้าแฝกกลุ่ม ด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ใช้พันธุ์สงขลา ๓ สุราษฎร์ธานี ศรีลังกา ราชบุรี ร้อยเอ็ด และกำแพงเพชร ๒

๒) หญ้าแฝกดอน ด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในดินดาน ใช้พันธุ์ ร้อยเอ็ด ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี ส่วนด้านทนร่ม และเกี่ยวกับถนนเชิงลาด ใช้พันธุ์นครสวรรค์ กำแพงเพชร ๑ ห้วยขาแข้ง ใหม่ห้วยหวาย และแม่แฮ

๓.๒ การดำเนินงานในช่วงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕

แผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) มีหน่วยงานหลักที่ดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ประกอบด้วย กรมพัฒนาที่ดิน ได้ผลิตกล้าหญ้าแฝกเพื่อปลูกและแจกจ่าย ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ รวม ๑,๑๘๕,๕๗๑,๑๓๕ กล้า พื้นที่ ๒,๙๖๓,๙๒๗ ไร่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ขยายพันธุ์และส่งเสริม จำนวน ๕๑,๙๑๑,๓๓๓ กล้า กรมป่าไม้ ปลูกรวม ๓๑,๕๐๐,๐๐๐ กล้า กรมทางหลวง ปลูกรวม ๑๓,๒๔๙,๔๗๓ กล้า และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ขยายพันธุ์และปลูกรวม ๑๔,๗๑๒,๐๗๐ กล้า (ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๙)

ผลการดำเนินงานในช่วงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ติดตามจากระบบ VGT ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘ มีการนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

๑) การป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน มีกล้าหญ้าแฝกปลูก จำนวน ๑๘๙,๗๘๓,๔๓๖ กล้า สามารถแบ่งเป็นพื้นที่สูง พื้นที่ดอน พื้นที่ราบลุ่ม จำนวน ๑๓๙,๘๘๘,๗๕๖ กล้า และปลูกสองข้างทาง เืองถนน หรือไหล่ทาง จำนวน ๔๙,๗๙๔,๖๘๐ กล้า

๒) การป้องกันการทับถมของตะกอนดินลงแหล่งน้ำ มีกล้าหญ้าแฝกปลูก จำนวน ๒๕๖,๘๘๐,๙๐๖ กล้า

๓) การปรับปรุงบำรุงดินและรักษาความชื้นในดิน มีกล้าหญ้าแฝกปลูก จำนวน ๓,๖๑๕,๙๐๐ กล้า สามารถแบ่งเป็นปลูกครึ่งวงกลม หรือปลูกล้อมไม้ผล จำนวน ๒,๗๙๙,๓๐๐ กล้า และพื้นที่ลุ่มพื้นที่ดอนปลูกพืชไร่ จำนวน ๘๑๖,๖๐๐ กล้า

๔) แปลงขยายพันธุ์ แปลงสาธิต อื่น ๆ มีกล้าหญ้าแฝกปลูก จำนวน ๓๓๘,๓๑๓,๓๒๒ กล้า

๓.๓ ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานด้านการส่งเสริม มีปัญหา อุปสรรค สรุปได้ดังนี้

๑) การส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำในการยังขาดการปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่วิกฤตที่มีความเสี่ยงภัยจากดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก และพื้นที่ปนเปื้อนสารพิษ โลหะหนักยังมีการดำเนินการใช้ประโยชน์น้อย

๒) ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหญ้าแฝก ขาดการยอมรับ การมีส่วนร่วมในการปลูกและดูแลรักษา โดยเฉพาะการดูแลรักษาที่ถูกหลักวิชาการหลังจากที่ปลูกไปแล้ว ทำให้กล้าหญ้าแฝกที่ปลูกมีอัตราการรอดน้อย นอกจากนี้ บางส่วนยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องของการปลูกหญ้าแฝกเพื่อสร้างรายได้ให้กับตน ประชาชนในบางพื้นที่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก ไม่ได้มีการนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ เช่น เกษตรกรมีความยากจน จึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเพาะปลูกเพื่อสร้าง

รายได้อย่างแรงด่วนมากกว่าที่จะรอการเห็นผลจากการใช้ประโยชน์ของหญ้าแฝกที่ปลูกในพื้นที่ของตน

๓) กล้าหญ้าแฝกมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและเกษตรกรในบางพื้นที่ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ประชาชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีความรู้และต้องการใช้กล้าหญ้าแฝกมากขึ้นตามไปด้วย แม้ว่าหน่วยงานมีการผลิตกล้าหญ้าแฝกสำรองไว้แล้วก็ตาม นอกจากนี้ ในบางพื้นที่ต้องใช้ต้นทุนค่อนข้างสูงในการขนย้ายโดยเฉพาะพื้นที่ในถิ่นทุรกันดาร อีกทั้งหน่วยงานภาคสนามบางแห่งมียานพาหนะขนส่งไม่เพียงพอทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม ขยายผล

๔) ปัญหาต่อการเจริญเติบโตของหญ้าแฝก นอกจากไม่มีการดูแลรักษา หลังการปลูกแล้ว อุปสรรคต่อการเจริญเติบโตที่ทำให้หญ้าแฝกตาย ได้แก่ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้ในการบำรุงแปลงขยายพันธุ์และแปลงเพาะชำ สภาพดินเป็นดินที่เสื่อมโทรมผ่านการได้รับสัมปทานขุดหินมาก่อน และหลังการปลูกหญ้าแฝกหากฝนทิ้งช่วง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล และสถานที่ปลูกไม่มีแหล่งน้ำหรือไม่สามารถให้น้ำได้ จะทำให้อัตราการรอดตายต่ำ การปลูกหญ้าแฝกไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ มีวัชพืชขึ้นปกคลุมมาก หญ้าแฝกไม่ได้รับแสงและหนุ่รบกวนกัดรากหญ้าแฝก ทำให้หญ้าแฝกตายได้

๔. ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๔.๑ ภาพรวมการดำเนินงาน

การจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ด้านหญ้าแฝก กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงาน กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเรียบเรียง และปรับปรุงฐานข้อมูลเอกสารด้านวิชาการทั้งฉบับภาษาไทย และภาษาอังกฤษ อาทิ คู่มือการปฏิบัติงานหญ้าแฝก เอกสารวิชาการ “Technical Bulletin” จุลสาร “ภูมิวารินอนุรักษ์” และเอกสารภาษาอังกฤษ “Vetiverim Newsletter” ซึ่งได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี มีการจัดพิมพ์หนังสือสารานุกรมเรื่องหญ้าแฝกเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีกิจกรรมในการผลิตและเผยแพร่ชุดความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝกผ่านสื่อวีดิทัศน์ในรูปแบบของซีดี เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกพันธุ์และการขยายพันธุ์ การดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์ตามหลักวิชาการ

การจัดระบบข้อมูลและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการจัดทำ website หญ้าแฝก prvn.rdpb.go.th เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและความรู้ด้านหญ้าแฝกของประเทศในเครือข่ายบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิก และจัดทำระบบบริหารและติดตามโครงการปลูกหญ้าแฝก VGT (Vetiver Grass Tracking)

การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก โดยมีหน่วยงานร่วมสนับสนุนดำเนินงาน อาทิ ศูนย์ปฏิบัติการหญ้าแฝก กรมพัฒนาที่ดินได้จัดแสดงข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝก โดยเปิดให้หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาเข้าเยี่ยมชม ซึ่งเน้นการให้ความรู้ด้านรูปแบบการปลูก การใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และให้การสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้โดยจัดเตรียมแบบจำลองการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชันต่าง ๆ ตัวอย่างรากหญ้าแฝก และเอกสารเผยแพร่ต่างๆ แก่ผู้สนใจ รวมถึงการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ในสถานที่ต่าง ๆ ตามการขอรับสนับสนุนของหน่วยงานราชการและเอกชนในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

จัดกิจกรรมการประกวดการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกและกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่รัฐและเกษตรกรในพื้นที่เข้าใจ พร้อมทั้งเห็นความสำคัญของหญ้าแฝกให้มากขึ้น

โดยดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน มีองค์กรหลักในการจัดประกวด ประกอบด้วย สำนักงาน กปร. มูลนิธิชัยพัฒนา กรมพัฒนาที่ดิน และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และมีการจัดตั้งเครือข่ายหมอดินอาสาของ กรมพัฒนาที่ดิน และการตั้งเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ มีเครือข่ายระดับประเทศและระดับภาค ๑๒ เขต ปัจจุบันมีสมาชิกทั่วประเทศ ๙,๗๖๑ คน

ในระดับนานาชาติมีเครือข่ายหญ้าแฝกในระดับนานาชาติ จำนวน ๑๐ เครือข่าย ประกอบด้วย เครือข่ายหญ้าแฝก ละตินอเมริกา เครือข่ายหญ้าแฝกแอฟริกาตะวันตก เครือข่ายหญ้าแฝกประเทศเวเนซุเอลา เครือข่ายหญ้าแฝกยุโรป และตะวันออกกลาง เครือข่ายหญ้าแฝกแอฟริกาใต้ เครือข่ายหญ้าแฝกประเทศจีน เครือข่ายหญ้าแฝกประเทศฟิลิปปินส์ เครือข่ายหญ้าแฝกของกลุ่มประเทศบริเวณรอบมหาสมุทรแปซิฟิก เครือข่าย และเครือข่ายหญ้าแฝกประเทศไทย

๔.๒ การดำเนินงานในช่วงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕

การจัดทำสื่อเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านหญ้าแฝก ในช่วงระยะเวลาของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) กรมพัฒนาที่ดินได้พิมพ์หนังสือความรู้เรื่องหญ้าแฝกสำหรับเยาวชน “หญ้าแฝก ดึงน้ำ สร้างดิน” ในปี ๒๕๕๕ จำนวน ๑๒๐,๐๐๐ เล่ม และคณะอนุวิชาการฯ ได้มีการปรับปรุงหนังสือสารานุกรมเรื่องหญ้าแฝกให้ทันสมัย สาระให้เป็นปัจจุบัน โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม จัดทำ PRVN Technical Bulletin ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่งานศึกษา วิจัยดีเด่นและการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกในด้านต่าง ๆ และจัดพิมพ์หนังสือความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝกต่าง ๆ เช่น Factual Tips about Vetiver Grass คู่มือ Vetiver System Technical Manual ฉบับภาษาไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้พิมพ์หนังสือ ประกอบด้วยเรื่องการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกด้านป่าไม้ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม เรื่องการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๑๖,๐๐๐ เล่ม เรื่องการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารและการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม เรื่องกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกับการส่งเสริมหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๒,๑๐๐ เล่ม และแผ่นพับเรื่องการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกด้านป่าไม้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๕,๐๐๐ แผ่น

ระบบ website หญ้าแฝก prvn.rdpb.go.th มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และระบบบริหาร และติดตามโครงการปลูกหญ้าแฝก VGT หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ในการบริหารและติดตามข้อมูลการปลูกหญ้าแฝก ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ที่สนใจสามารถสืบค้นข้อมูลการปลูกหญ้าแฝกได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการประกวดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ มีการประกวดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวม ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๗ ในปี ๒๕๕๕ ครั้งที่ ๘ ในปี ๒๕๕๖ และครั้งที่ ๙ ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ซึ่งจัดโดย มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงาน กปร. กรมพัฒนาที่ดิน และ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกย่อง เชิดชู รวมทั้งเผยแพร่ผลงานการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นการส่งเสริมและขยายผลการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกอย่างแพร่หลาย เพื่อให้เกิดการใช้ ทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งทำให้เกิดเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกแห่งประเทศไทย

เครือข่ายคนรักหญ้าแฝกแห่งประเทศไทยโดยการสนับสนุนจากบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้จัดมหกรรม เครือข่ายคนรักหญ้าแฝกแห่งประเทศไทยขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมและขยายผลการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก รวมถึงเป็นการ

เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายคนรักหญ้าแฝก เริ่มจัดครั้งที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ จังหวัดพิษณุโลก ครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ จังหวัดชลบุรี และครั้งที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๓ ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีปัญหาและอุปสรรค สรุปได้ดังนี้

- ๑) การเผยแพร่ข้อมูลโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ยังขาดข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ส่งผลให้การรายงานความก้าวหน้าและติดตามผลการดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร
- ๒) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ เรียนรู้ต่าง ๆ ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีเท่าที่ควร เช่น หลายหน่วยงานไม่มีการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ในแปลงสาธิต ขยายผล ทำให้ไม่ทราบแหล่งพันธุ์และการใช้ประโยชน์ของหญ้าแฝก เป็นต้น

๕. ด้านการบริหารจัดการ

๕.๑ ภาพรวมการดำเนินงาน

การดำเนินงานเกี่ยวกับการหญ้าแฝกองค์กรที่รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีการแต่งตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ และมีการปรับปรุงคณะกรรมการครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีองค์มนตรีเป็นประธาน รองเลขาธิการ กปร. เป็นเลขานุการ

นอกจากนี้ ยังมีคณะอนุกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องอีกหลายคณะ ประกอบด้วย (๑) คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ เป็นเลขานุการ (๒) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน เป็นเลขานุการ (๓) คณะทำงานโครงการศึกษาการป้องกันดินถล่ม รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ เป็นเลขานุการ (๔) คณะทำงานโครงการศึกษาการปรับปรุงและขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยเมล็ด รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ เป็นเลขานุการ และ (๕) คณะทำงานประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ เป็นเลขานุการ การดำเนินงานที่ผ่านมามีการใช้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานในห้วงระยะเวลาต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) แผนแม่บทฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๗) เน้นการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในลักษณะของงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์
- ๒) แผนแม่บทฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๒) เน้นการศึกษาวิจัยตามแนวพระราชดำริต่อเนื่องจากแผนแม่บทฉบับที่ ๑ ควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย
- ๓) แผนแม่บทฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) เน้นการส่งเสริมและขยายผลการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนและเกษตรกรในพื้นที่

๔) แผนแม่บทฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) เน้นการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๕) แผนแม่บทฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เน้นการศึกษาด้านการเพิ่มศักยภาพหญ้าแฝก ส่งเสริมให้มีการใช้หญ้าแฝกควบคู่กับการปรับปรุง พื้นฟูสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่วิกฤตที่มีความเสี่ยงจากดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก

สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานและสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก และมีหน่วยงานหลักที่ร่วมดำเนินงานทั้งหมดไม่น้อยกว่า ๕๐ หน่วยงาน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารบก กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และมูลนิธิโครงการหลวง เป็นต้น สำหรับการติดตามผลการดำเนินงานนั้นมีติดตามโดยองคมนตรี และคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล เป็นประจำทุกปี

๕.๒ การดำเนินงานในช่วงแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕

การดำเนินงานต่อเนื่องโดยมีคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กำกับดูแลด้านนโยบาย และมีคณะอนุกรรมการและคณะทำงานในด้านต่าง ๆ รับผิดชอบดำเนินงาน โดยมีหน่วยงานร่วมดำเนินงานในลักษณะการบูรณาการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ ไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ทั้งนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้บทบาทของหน่วยงานดำเนินการและงบกลางค่าใช้จ่ายตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดย กปร. ได้อนุมัติสนับสนุนงบประมาณดำเนินการในแผนงานต่าง ๆ

การติดตามผลการดำเนินงาน ได้แก่ ติดตามโดยองคมนตรี หรือคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล โดยติดตามผลเพื่อให้กำลังใจ คำแนะนำในการปลูกที่ถูกต้องเหมาะสมให้การดำเนินงานด้านหญ้าแฝกเกิดผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น โดยมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในทุกปี สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีการติดตามการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ รวม ๖ ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ จังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ จังหวัดพะเยาและน่าน ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ จังหวัดเพชรบูรณ์และเลย ครั้งที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ ณ จังหวัดนครราชสีมา สุรินทร์ และศรีสะเกษ และครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙ ณ จังหวัดเชียงใหม่

การจัดทำเอกสารรายงานเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีการจัดทำเป็นเอกสาร “๒๓ ปี ของการดำเนินงานสนองพระราชดำริ” จัดทำโดยคณะทำงานประเมินผลโครงการฯ และในปี ๒๕๕๙ จัดทำเป็นเอกสาร “รายงานการศึกษาประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคเหนือ” โดยสำนักงาน กปร. ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยนเรศวรจัดทำการศึกษา

๕.๓ ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานด้านการศึกษา วิจัย มีปัญหาและอุปสรรค สรุปได้ดังนี้

- ๑) การเปลี่ยนบุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับหญ้าแฝกไม่ต่อเนื่อง เกิดผลสัมฤทธิ์ไม่ดีเท่าที่ควร
- ๒) การรายงานผล ส่วนใหญ่ยังเป็นการดำเนินงานในส่วนของผลผลิต มากกว่าการรายงานถึงผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ

บทที่ ๓

แผนแม่บทการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๑. วิสัยทัศน์

สนองพระราชดำริด้านการพัฒนาและการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยบริหารจัดการแบบบูรณาการผ่านเครือข่ายทุกระดับทั้งในประเทศและนานาชาติ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒. เป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทิศทางเดียวกัน จึงเห็นควรให้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๒.๑ เป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีละ ๖๕๐,๐๐๐ ไร่

๑) พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายปานกลางและสูง ในพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พื้นที่ที่มีความลาดชันจำเป็นต้องมีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ พื้นที่วิกฤตที่มีความเสี่ยงต่อดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก พื้นที่สูง และพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน ปีละ ๖๐๐,๐๐๐ ไร่

๒) พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายที่เป็นพื้นที่นอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ พื้นที่เปิดใหม่ในโครงการก่อสร้างที่มีความลาดชัน พื้นที่ในโครงการชลประทาน พื้นที่กรมอุทยานฯ โครงการปลูกป่า โครงการก่อสร้างบำรุงรักษาทางหลวง และทางรถไฟ เป็นต้น ปีละ ๕๐,๐๐๐ ไร่

๒.๒ เป้าหมายเพื่อการฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปีละ ๖๕,๐๐๐ ไร่

๑) พื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม ปีละ ๔๐,๐๐๐ ไร่

๒) พื้นที่ปรับปรุงสภาพแวดล้อม ปีละ ๒๕,๐๐๐ ไร่

๒.๓ เป้าหมายเพื่อส่งเสริม สาธิต ฝึกอบรมการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์ กำหนดพื้นที่เป้าหมาย

ให้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบกิจกรรมดำเนินงานพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

๑) ฐานปฏิบัติการและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๒) พื้นที่ในสถานศึกษาในทุกระดับ ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

๓) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

๔) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวม ๖ ศูนย์

๕) พื้นที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

๖) เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน

- ๗) พื้นที่รับผิดชอบของหน่วยทหาร
- ๘) พื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๙) พื้นที่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิโครงการหลวง
- ๑๐) พื้นที่สาธิตการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกด้านป่าไม้และหน่วยจัดการต้นน้ำ
- ๑๑) พื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ พื้นที่ขยายผลการประกวดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และพื้นที่แหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายคนรักแฝกแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๒.๔ เป้าหมายเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในเขตอุตสาหกรรม ได้แก่ พื้นที่จัดสร้างโรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่ควบคุมคุณภาพน้ำ

๓. แนวทางและมาตรการ

๓.๑ ด้านการศึกษา วิจัย

๓.๑.๑ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อการศึกษาวิจัยการนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ให้มีความถูกต้องครบถ้วน
- ๒) เพื่อนำผลการศึกษา วิจัยที่ประสบผลสำเร็จแล้วไปขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรและชุมชนส่วนท้องถิ่น
- ๓) เพื่อศึกษาวิจัยประสิทธิภาพการใช้หญ้าแฝกในการฟื้นฟูพื้นที่วิกฤตและพื้นที่เกษตรกรรม

๓.๑.๒ เป้าหมาย

- ๑) งานศึกษา วิจัยมีส่วนการนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤตหรือพื้นที่ทางการเกษตรมากขึ้น
- ๒) สร้างองค์ความรู้ใหม่เฉพาะด้านเกี่ยวกับเทคนิค วิธี รูปแบบที่มีความเหมาะสมสำหรับแต่ละสภาพปัญหาและไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- ๓) ระบบข้อมูลการศึกษา วิจัย มีมาตรฐานครบถ้วนและทันสมัย

๓.๑.๓ แนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน

- ๑) ส่งเสริมงานศึกษา วิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ เช่น
 - การเพิ่มศักยภาพการขยายพันธุ์หญ้าแฝก ด้วยวิธีการต่าง ๆ และด้วยเมล็ด รวมถึงการผลิตและเก็บรักษากล้าหญ้าแฝกและเมล็ดพันธุ์ และการปรับปรุงพันธุ์
 - ศึกษาพันธุ์และพัฒนาพันธุ์หญ้าแฝกในด้านต่าง ๆ เช่น การทนสภาพดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินทราย ขยายทะเล การทนสภาพร่มเงา การใช้หญ้าแฝกเพื่อบำบัดน้ำเสียและสาร สารกัมมันตรังสี และในสภาพแวดล้อมที่วิกฤตต่าง ๆ
 - ศึกษาวิจัยคุณสมบัติเด่นของหญ้าแฝกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลพันธุ์หญ้าแฝก
 - งานวิจัยทางด้านพันธุศาสตร์ โดยควรมีการดำเนินการเพื่อพัฒนาสายพันธุ์หญ้าแฝก และเตรียมองค์ความรู้ใหม่ด้าน DNA-RNAs Mapping เพื่อรองรับการวิจัยระดับสูงและการจดสิทธิบัตรต่อไป

- ศึกษาวิจัยระบบและวิธีการติดตามและตรวจสอบพันธุ์หญ้าแฝก

๒) สนับสนุนงานวิจัยและทดลองเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ เช่น

- ดำเนินการวิจัยแบบบูรณาการ โดยเน้นการแก้ปัญหาในพื้นที่จริง โดยเจ้าหน้าที่และเกษตรกรใน

พื้นที่มีส่วนร่วม

- การใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการใช้ประโยชน์

ในรูปแบบอื่น ๆ

- การป้องกันดินถล่ม ริมตลิ่ง และพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ

- ประสิทธิภาพหญ้าแฝกต่อการสะสมคาร์บอนในดิน และ carbon credit

- การบำบัดน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม น้ำเสียจากฟาร์มปศุสัตว์

- ด้านเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องตามภูมิสังคม

๓) สนับสนุนงานวิจัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก เช่น

- วิจัยและพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานศึกษาวิจัยในทุกระดับ และการเชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูล

ข่าวสารระหว่างหน่วยงาน ระดับนโยบาย และระดับพื้นที่

- วิจัยและพัฒนาระบบการจำแนก การจัดเก็บพันธุ์และแหล่งพันธุ์หญ้าแฝกจากทุกภูมิภาค

รวมทั้งการคุ้มครองพันธุ์หญ้าแฝก

- การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาวิจัย

- การศึกษาต้นทุนระบบการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในกิจกรรมต่าง ๆ และประเมินมูลค่าทาง

ด้านเศรษฐกิจของหญ้าแฝก

๓.๒ ด้านการจัดการองค์ความรู้

๓.๒.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการถ่ายทอดความรู้การใช้เทคโนโลยีหญ้าแฝก

๓.๒.๒ เป้าหมาย

เกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมายมีการใช้เทคโนโลยีหญ้าแฝกอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่

๓.๒.๓ แนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน

๑) สนับสนุนการรวบรวมข้อมูลและการจัดระบบองค์ความรู้

- รวบรวม ประมวลและปรับปรุงองค์ความรู้หญ้าแฝกที่มีอยู่จากหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และต่างประเทศเพื่อจัดทำองค์ความรู้การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในแต่ละด้านให้เหมาะสมทันสมัย เพื่อใช้ในระดับต่าง ๆ ทั้งนักวิชาการ ประชาชน เยาวชน และผู้รู้ในท้องถิ่น เช่น หมอพื้นบ้าน โดยสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการดำเนินการส่งเสริม ขยายผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้

- จัดการองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายทุกระดับลงในระบบสื่อที่มีประสิทธิภาพ และสะดวกในการเข้าถึง เช่น การเรียนผ่าน Internet (E-learning) เพื่อให้เข้าถึงเครือข่ายภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

ภาคเอกชน เกษตรกร เยาวชน นักเรียนและนักศึกษา เป็นต้น

- จัดทำ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก และถ่ายทอดหลักสูตรที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนและเยาวชนให้เห็นถึงความสำคัญและสนใจที่จะเรียนรู้ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน ให้เข้าใจ

- วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ระบบเทคโนโลยีหญ้าแฝกให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมในท้องถิ่น ควบคู่กับการศึกษา วิจัยพื้นบ้าน อันนำไปสู่การจัดระบบการศึกษา วิจัยในเชิงลึก

๒) ส่งเสริมการเข้าถึงองค์ความรู้

- ส่งเสริมการจัดองค์ความรู้ในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมในท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และศูนย์สาธิตให้ครอบคลุมในจังหวัดพื้นที่เป้าหมาย หรือศูนย์เรียนรู้ของเครือข่ายต่าง ๆ

- ส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เรื่องหญ้าแฝกทั้งในโรงเรียนและในชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ตามกลุ่มเป้าหมายในชุมชน เกษตรกร และอุตสาหกรรม

- ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคเอกชนและหมอดินอาสา เพื่อเป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการขยายผลสู่ผู้ปฏิบัติงานหญ้าแฝกระดับชุมชนและท้องถิ่น

๓) สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ท้องถิ่น

- จัดการอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากระบบหญ้าแฝก และจากการศึกษาวิจัยให้กับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ เกษตรกร และประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และร่วมกันจัดการองค์ความรู้ตามหลักวิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

- จัดให้มีการอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานพัฒนา และธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก ทั้งด้านวิชาการและการจัดองค์ความรู้ในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

- จัดการองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนโดยการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชุมชนในพื้นที่ภายใต้เครือข่ายชุมชน (บ้าน วัด ราชการ)

๓.๓ ด้านการส่งเสริม

๓.๓.๑ วัตถุประสงค์

๑) ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้กว้างขวางและแพร่หลายมากยิ่งขึ้นอย่างเป็นระบบ

๒) ส่งเสริมการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกในเชิงรุกให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกพร้อมกับระบบการปลูกพืชและอื่น ๆ

๓) นำพันธุ์หญ้าแฝกมาส่งเสริมให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และสภาวะแวดล้อม

๓.๓.๒ เป้าหมาย

- ๑) พื้นที่การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการมีมากขึ้น
- ๒) เครือข่ายผู้ใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

๓.๓.๓ แนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน

๑) ส่งเสริมกิจกรรมการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก

- ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสภาพดินเสื่อมโทรมและล่อแหลมต่อการถูกชะล้างพังทลายและดินถล่ม ได้แก่ พื้นที่สูงชัน พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่เอกราช พื้นที่สาธารณะขององค์กรปกครองท้องถิ่น และพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีศักยภาพ

- สนับสนุนการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ให้กว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านวิศวกรรม การแก้ไขป้องกันปัญหาหรือลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่วิกฤตที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม เช่น พื้นที่เชิงลาดเขา พื้นที่เปิดใหม่ พื้นที่ก่อสร้างขนาดใหญ่ที่มีความลาดชันสูง ด้านบำบัดน้ำเสีย การลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ด้านการป้องกันดินถล่ม และด้านการกำจัดขยะของชุมชนพื้นที่ปนเปื้อนสารพิษโลหะหนัก ด้านการฟื้นฟูระบบนิเวศ ในพื้นที่ดินเสื่อมโทรม ป่าเสื่อมโทรม พื้นที่ประสบพิบัติภัย ฯลฯ

- สนับสนุนให้มีการจัดประกวดการปลูกหญ้าแฝกเพื่อเป็นการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสนับสนุนให้เป็นศูนย์เรียนรู้การใช้ประโยชน์หญ้าแฝก

- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากใบหญ้าแฝกในด้านต่าง ๆ กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการตัดใบคลุมผิวดิน ส่วนที่เหลือสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลพลอยได้เพื่อเพิ่มรายได้ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบหญ้าแฝก

- สนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกเพื่อตกแต่งภูมิทัศน์ในสถานที่ของหน่วยงานให้สวยงาม เป็นการส่งเสริม ขยายผล และประชาสัมพันธ์การปลูกหญ้าแฝกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๒) สนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกหญ้าแฝกแบบบูรณาการตามรูปแบบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ของเกษตรกร และหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน และชุมชนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ

- บูรณาการหน่วยงานของรัฐ องค์กรระดับจังหวัด และเครือข่ายประชาชนในการส่งเสริมขยายผล การปลูกหญ้าแฝกให้เกิดการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการปลูกและดูแลรักษา โดยสนับสนุนให้เกิดการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ ร่วมกับชุมชน

- สนับสนุนหน่วยงานที่มีศักยภาพในพื้นที่ผลิตกล้าหญ้าแฝกเพื่อการแจกจ่ายให้เพียงพอ โดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ในพื้นที่

- มีการติดตามและประเมินผลงานในพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำโดยคณะกรรมการของหน่วยงานตนเอง และของสำนักงาน กปร. เพื่อออกติดตามงานในภาคสนาม เยี่ยมเยือนชุมชน ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจชุมชนในพื้นที่ ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของหญ้าแฝกที่ควรดูแลรักษาหลังการปลูกด้วย

๓) ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ

- สนับสนุนให้ชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

อย่างน้อย ๑-๒ ครั้งต่อปี เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เห็นคุณค่าของหญ้าแฝกให้สามารถ “ปลูกแฝกในใจคน” รวมทั้งจัดให้มีการอบรมความรู้กับผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยผู้เชี่ยวชาญ

๓.๔ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๓.๔.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหญ้าแฝกและการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกให้มีประสิทธิภาพ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง

๓.๔.๒ เป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ได้ตามหลักวิชาการ

๓.๔.๓ แนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน

๑) ส่งเสริมให้เกิดการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ

- ส่งเสริมการประกวดการปลูกหญ้าแฝกเพื่อสร้างแรงจูงใจพร้อมจัดพิธีมอบรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปลูกหญ้าแฝกและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

- สนับสนุนให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับหญ้าแฝกในประเทศเป็นประจำทุกปี และในระดับนานาชาติทุก ๆ ๔ ปี

- ส่งเสริมให้มีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยการใช้สื่อในทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และจัดทำ CD ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายระดับต่าง ๆ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

- นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และพัฒนาเว็บไซต์ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบันที่ทุกกลุ่มสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวก

๒) สนับสนุนให้การประชาสัมพันธ์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

- สนับสนุนให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพจัดทำแปลงสาธิตหญ้าแฝกเพื่อใช้ในการศึกษาดูงานแบบครบวงจร

- ส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ

- ส่งเสริมการอบรมให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สถานศึกษา หมอдинอาสา เกษตรกรที่สนใจ กลุ่มเกษตรกรในครัวเรือน และในระดับนานาชาติ

- สนับสนุนให้จัดกิจกรรมและนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ด้านหญ้าแฝกในด้านต่าง ๆ ในวันสำคัญของประเทศเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

๓.๕ ด้านการบริหารจัดการ

๓.๕.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓.๕.๒ เป้าหมาย

ระบบการบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล มีประสิทธิภาพ และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๓.๕.๓ แนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน

๑) สนับสนุนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

- บูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยปฏิบัติ และท้องถิ่น รวมถึงประชาชน และกระตุ้นให้หน่วยงานราชการมีการนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น
- สนับสนุนการขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนมุ่งเน้นกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมและให้เกิดความยั่งยืนต่อเนื่อง สามารถเป็นแบบอย่างในการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก ให้ความรู้และส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ได้
- สนับสนุนการสร้างเครือข่ายแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน ประชาชน ชุมชน และระดับนานาชาติให้เข้มแข็งมากขึ้น
- ผลักดันให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการทั้งในเรื่องพื้นที่ผลิตกล้า พื้นที่ปลูกและพื้นที่สาธิตการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกที่ชัดเจน
- การสนับสนุนงบประมาณให้เป็นไปตามกรอบของแผนแม่บทฯ และให้ทันเวลา โดยเฉพาะในเรื่องกล้าหญ้าแฝก และส่งเสริมให้เกษตรกรหรือผู้ใช้หญ้าแฝกมีความสามารถในการผลิตกล้าหญ้าแฝกในลักษณะการพึ่งตนเอง

๒) สนับสนุนการติดตามและประเมินผล

- พัฒนาระบบบริหารและติดตามโครงการปลูกหญ้าแฝก (Vetiver Grass Tracking: VGT) และจัดทำระบบฐานข้อมูลให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยพัฒนาระบบสนับสนุน เช่น mobile application ให้สามารถติดตามการปลูกหญ้าแฝกในระดับประเทศและนานาชาติได้ และสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานให้ครบถ้วน และมีการติดตามผลสัมฤทธิ์ภายหลังการปลูก
- ให้มีการติดตามประเมินผลผลสัมฤทธิ์อย่างใกล้ชิดจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับ โดยดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องในทุกปี รวมถึงมีการติดตามโดยการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกแห่งประเทศไทย
- จัดให้มีการประชุมวิชาการประจำปีของหน่วยปฏิบัติเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

๔. องค์การบริหารงาน

การบริหารจัดการแผนแม่บทการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) มีองค์การบริหารใน ๒ ระดับ ประกอบด้วย

๔.๑ ระดับนโยบาย ได้แก่ “คณะกรรมการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” แต่งตั้งโดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน พิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนงานและแนวทางการดำเนินงาน อำนาจการ กำกับ ดูแล ให้คำแนะนำปฏิบัติ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก

๔.๒ ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย

๑) คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผลแต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณากลับกรอง ให้ความเห็น เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการ วางแผนและจัดทำแผนแม่บท ประสานการปฏิบัติงานโครงการฯ ให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก

๒) คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณาแนวทางส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ ภายใต้กรอบแผนแม่บทฯ สนับสนุนการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกฯ ติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริมขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และกำกับดูแลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก

๓) หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ โดยมี สำนักงาน กปร. ทำหน้าที่ “เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน อำนาจการ ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก รวมทั้งภาคเอกชน ภาคประชาชน และเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกแห่งประเทศไทย

๕. การแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ

๕.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติการ

หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝกฯ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และแผนปฏิบัติการประจำปีที่แสดงถึงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินงาน ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ โครงการ/กิจกรรมต่อเนื่อง กลุ่มที่ ๒ โครงการใหม่

๕.๒ แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่

- ๑) งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ
- ๒) งบประมาณ กปร.
- ๓) งบประมาณตามนโยบายพิเศษต่าง ๆ ของรัฐบาล
- ๔) งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๕) งบประมาณภาคเอกชน เช่น งบประมาณจากธุรกิจเอกชน มูลนิธิ ฯลฯ

๕.๓ การติดตามประเมินผล

- ๑) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีสำนักงาน กปร. เป็นแกนกลางดำเนินงาน
- ๒) การติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีกรมพัฒนาที่ดินเป็นแกนกลางการดำเนินงาน
- ๓) จัดทำตัวชี้วัดผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกในภาพรวมเพื่อประเมินความก้าวหน้า และผลสำเร็จ การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนแม่บทฯ โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
- ๔) การประเมินผลการดำเนินงาน มีสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน รวบรวม และประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและด้านส่งเสริม

ภาคผนวก

ประมวลพระราชดำริ
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ประมวลพระราชดำริ การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมพระราชดำรัสและพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มแรกนับแต่วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๔ จนถึงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ดังนี้

วันที่ ๒๒ และ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๓๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริแก่ นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. ณ สวนจิตรลดา และ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

๑. ให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพื้นที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. การดำเนินการศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกให้พิจารณาลักษณะของภูมิประเทศซึ่งแบ่งได้ ๒ ลักษณะของพื้นที่ ดังนี้

๒.๑ การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ภูเขาให้ปลูกหญ้าแฝกตามแนวขวางของความลาดชัน และในร่องน้ำของภูเขาเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดินและช่วยเก็บความชื้นในดินไว้ด้วย

๒.๒ การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ราบให้ดำเนินการในลักษณะ ดังนี้

- ปลูกโดยรอบแปลง
- ปลูกในแปลง แปลงละ ๑ หรือ ๒ แนว
- สำหรับแปลงพืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่

๓. ผลของการศึกษาทดลอง ควรเก็บข้อมูลทั้งทางด้านการเจริญเติบโตของลำต้นและรากความสามารถในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของดินและการเก็บความชื้นในดินและเรื่องพันธุ์หญ้าต่าง ๆ ด้วย

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำริแก่ นายปราโมทย์ ไม้กลัด ผู้อำนวยการสำนักงานกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทาน และ พ.ต.อ.ธีรเดช รอดโพธิ์ทอง ผู้อำนวยการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

การอนุรักษ์หน้าดินด้วยวิธีทางธรรมชาติ

๑. ได้ทรงศึกษาการอนุรักษ์หน้าดินโดยวิธีธรรมชาติมานานแล้ว ซึ่งในแต่ละพื้นที่มักจะเปิดหน้าดินแล้วทำการเกษตร เช่น การยกร่องพรวนดินซึ่งยังถือว่าเป็นวิธีการที่ผิดธรรมชาติซึ่งจะเกิดปัญหาในอนาคต จึงทรงแนะนำให้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำการเกษตรอย่างไม่ทำลายธรรมชาติ เช่น การไม่ไถพรวนเปิดหน้าดิน เปลือยดิน เป็นต้น โดยให้ทุกโครงการในศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยทรายฯ ทำเป็นตัวอย่าง แล้วหาทางแนะนำให้ราษฎรทำตามต่อไป

๒. ได้ทรงศึกษาเอกสารของธนาคารโลกเกี่ยวกับการอนุรักษ์หน้าดินด้วยหญ้าแฝก จึงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำการศึกษาทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์หน้าดิน โดยปลูกและขยายพันธุ์หญ้าแฝกในพื้นที่รูปแบบต่าง ๆ เช่น ขอบร่องน้ำ แปลงมะม่วงหิมพานต์ บริเวณที่ลาดชัน หรือตามร่องน้ำธรรมชาตินำหินไปกั้นเป็นฝายเล็ก ๆ แล้วปลูกหญ้าแฝกด้านหน้าหรือในพื้นที่ทำการเกษตร เช่น แปลงปลูกข้าวโพด เป็นต้น ทั้งนี้ ให้บันทึกภาพก่อนดำเนินการ และหลังดำเนินการไว้เป็นหลักฐานและให้ทุกโครงการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำเป็นตัวอย่าง

วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จทอดพระเนตรโครงการพระราชดำริสวนหาดทรายใหญ่ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และมีพระราชกระแสว่า “...ขอให้ปลูกหญ้าแฝกไว้ด้วย เพราะหญ้าแฝกมีประโยชน์มากในการช่วยยึดดินไม่ให้พังทลายช่วยรักษาหน้าดิน โดยเฉพาะที่โครงการฯ นี้มีที่ลาดชันหลายแห่ง นอกจากนี้ หญ้าแฝกยังช่วยกักเก็บอินทรีย์วัตถุไว้ในดิน ใบอ่อนของหญ้าแฝกยังเป็นอาหารสัตว์ได้อีกด้วย...”

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระราชดำรัส ณ โต๊ะเสวยที่ ๑ ภายในพระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปลงนี้

ให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนนำหญ้าแฝกไปปลูกตามฐานปฏิบัติการต่าง ๆ และหมู่บ้านใกล้เคียง แล้วขยายไปปลูกทั่วประเทศ เนื่องจากหญ้าแฝกมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการจัดระบบอนุรักษ์ดินโดยการปลูกเป็นแนวรั้วกันตามระดับชั้น และได้มีการศึกษาทดลองใช้อย่างได้ผลดีในประเทศแถบเอเชียหลายประเทศแล้ว นอกจากนี้ ยังพบว่า การปลูกหญ้าแฝกยังส่งผลให้การเพาะปลูกพืชอื่น ๆ ระหว่างแนวรั้วหญ้าแฝกนั้น ให้ผลผลิตได้อย่างเต็มที่มากขึ้น

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของโครงการหลวง ณ ที่ทำการที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ได้เสด็จฯ ไปเยี่ยมชมแปลงรวบรวมพันธุ์หญ้าแฝก ซึ่งได้เก็บรวบรวมพันธุ์พื้นเมืองจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศ รวมทั้งของต่างประเทศด้วยและยังได้เยี่ยมชมการทดลองปลูกหญ้าแฝก ขวางร่องน้ำ เพื่อลดความแรงของน้ำและสะสมอินทรีย์วัตถุบริเวณหน้าแถวหญ้าแฝก

หลังจากนั้นทั้งสามพระองค์ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝก ณ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖ จังหวัดเชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำริ ดังนี้

๑. หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึกแผ่กระจายลงไปในดินตรง ๆ เป็นแผงเหมือนกำแพงช่วยกรองตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี จึงควรรนำมาศึกษาและทดลองปลูก

๒. การปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกเป็นแถวเดี่ยว ระยะระหว่างต้นห่างกัน ๑๐-๑๕ ซม. ทำให้ไม่เปลืองพื้นที่ การดูแลรักษาง่าย ควรทำการทดลองปลูกในร่องน้ำและบนพื้นที่ลาดชันให้มากเพื่อช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

๓. การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวความคิดใหม่ ควรปลูกโดยไม่ต้องหวังผลอะไรมากนัก แต่ผลที่ได้จะดีมาก และการปลูกไม่จำเป็นต้องไปปลูกในที่ของเกษตรกร ขอให้ปลูกกันในสถานที่พัฒนาที่ดินเพื่อเป็นแบบอย่างเพื่อคัดพันธุ์ หาพันธุ์ที่ดีที่ไม่ขยายพันธุ์โดยออกดอก ต้องดูว่าปลูกแล้วมีพันธุ์ไหนที่ทนแล้ง ในหน้าแล้งยังเขียวอยู่ก็ใช้ได้ โดยขอให้ปลูกก่อนฤดูฝนจะทำให้เกษตรกรในพื้นที่ข้างเคียงเห็น

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. นายปราโมทย์ ไม้กลัด ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ให้คำปรึกษาการจัดสรรน้ำและปรับปรุงบำรุงรักษา กรมชลประทาน และนายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต ผู้ช่วยเลขาธิการ กปร. เข้าเฝ้ารับเสด็จฯ ถวายงาน

ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปลูกหญ้าแฝกในแปลงทดลองของศูนย์ฯ และได้พระราชทานพระราชดำริ โดยสรุปดังนี้

๑. ให้ดำเนินการปลูกหญ้าแฝก ซึ่งจะช่วยทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยรากของหญ้าแฝกจะอุ้มน้ำไว้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นในดินอันจะสามารถปลูกพืชอื่น ๆ เช่น ข้าวโพดหรือต้นไม้ยืนต้นอื่น ๆ ในบริเวณที่ปลูกหญ้าแฝกได้ และคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของหญ้าแฝกก็คือ หญ้าแฝกจะเป็นตัวกักเก็บไนโตรเจน และกำจัดสิ่งเป็นพิษหรือสารเคมีอื่น ๆ ไม่ให้ไหลลงไปยังแม่น้ำลำคลอง โดยกักให้ไหลลงไปได้ดินแทน

๒. ให้ดำเนินการศึกษาและคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ไปพร้อม ๆ กันเพื่อที่จะได้นำไปส่งเสริมและขยายพันธุ์ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป โดยเฉพาะตามไหล่เขาที่จะมีการพังทลายของดินมาก เช่น ที่โครงการเขาชะงุ้ม และที่วัดญาณสังวราราม ก็ควรจะปลูกเช่นกัน และทรงแนะนำวิธีการปลูกว่าสมควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหน้าฝนประมาณ ๓ เดือน เพื่อที่จะให้ต้นหญ้าแฝกแข็งแรงพอที่จะทนต่อความแรงของน้ำในหน้าฝนได้ และยังทรงให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกในร่องน้ำในลักษณะที่เป็น Check Dam ด้วย ตลอดจนที่สูงชันตามริมถนนที่เห็นดินเปลือยอยู่ให้นำหญ้าแฝกไปปลูกเพื่อป้องกันดินพังทลายด้วย

วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชมกิจการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พระองค์ได้รับสั่งให้ชาวเขาเผ่าม้งปลูกหญ้าแฝกระหว่างแถวของกะหล่ำปลี ซึ่งชาวเขานิยมปลูกเป็นพืชฤดูแล้ง โดยการให้น้ำระบบฝนเทียม ซึ่งชาวเขานิยมปลูกเป็นพืชฤดูแล้ง โดยการให้น้ำระบบฝนเทียม นอกจากนั้นทั้งสามพระองค์ยังได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรแปลงรวบรวมพันธุ์ แปลงขยายพันธุ์และทรงปลูกหญ้าแฝกไว้เป็นอนุสรณ์อีกด้วย

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชมศูนย์พัฒนาการเกษตรที่สูงปางตอง ต่าบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริ ในส่วนของการปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้พิจารณาปลูกก่อนหน้าฝนสัก ๓ เดือน ในกรณีที่พื้นที่มีน้ำพอนที่จะมารดต้นหญ้าแฝก เพราะจะทำให้หญ้าแฝกแข็งแรงเมื่อถึงหน้าฝนจะทนต่อความแรงของน้ำในหน้าฝนได้

วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำริต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานมีสาระสำคัญ สรุปดังนี้

๑. ให้เร่งดำเนินการปลูกหญ้าแฝกให้ครอบคลุมทั่วประเทศไทยภายใน ๒ ปี ถึงแม้การดำเนินงานอาจจะสิ้นเปลืองงบประมาณบ้างก็ควรได้ดำเนินการ
๒. การคัดเลือกพันธุ์หญ้าแฝกควรเป็นพันธุ์ที่ไม่สามารถขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด
๓. วิธีการปลูกเมื่อแยกหน่อควรมีรากประมาณ ๑๕ ซม. เมื่อนำไปปลูกในพื้นที่ไม่จำเป็นต้องตัดถุง เพราะรากหญ้าแฝกจะสามารถขยายมานานอกถุงได้
๔. การปลูกหญ้าแฝกควรปลูกทั้งในพื้นที่เพื่อการเกษตร ขอบสระหรือแหล่งน้ำในบริเวณพื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนสามารถปลูกในบริเวณที่เป็นร่องน้ำ เพื่อกรองตะกอนดินไม่ให้ไหลไปสู่แหล่งเก็บน้ำและรากหญ้าแฝกซึ่งหนาแน่นจะมีส่วนในการเก็บความชุ่มชื้นในดินได้
๕. สำหรับโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ดำเนินการปลูกในบริเวณหมู่บ้านมุสลิมเป็นแนวเพื่อเพิ่มปริมาณของหน้าดิน สำหรับโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม ให้ดำเนินการปลูกในส่วนบนที่ติดกับเขาเขียว โดยให้ปลูกติดกันเป็นแถวเดียว โดยให้นำหน้าดินมาใส่เพิ่มเติมในระยะต้น เมื่อหญ้าแฝกขึ้นดีแล้วจะช่วยเพิ่มปริมาณหน้าดินได้

วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มตามแนวพระราชดำริ ที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปดังนี้

๑. การคัดเลือกพันธุ์หญ้าแฝกนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ควรระมัดระวังอย่างมาก ควรเลือกพันธุ์ที่ไม่สามารถกระจายพันธุ์ได้โดยเมล็ด เพราะถ้าเป็นพันธุ์ที่แพร่กระจายโดยทางเมล็ดแล้วจะเป็นอันตราย
๒. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำ ควรปลูกตามแนวระดับโดยรอบอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๓ แนว คือ
 - แนวที่ ๑ ปลูกตามแนวระดับสูงเท่ากับระดับเก็บกักน้ำ

- แนวที่ ๒ ปลุกตามแนวสูงกว่าระดับเก็บกักน้ำ ๒๐ ซม.
- แนวที่ ๓ ปลุกตามแนวต่ำกว่าระดับเก็บกักน้ำ ๒๐ ซม.

(เพราะว่าน้ำมักจะถึงระดับเก็บกัก)

การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวรอบพื้นที่เก็บกักน้ำ จะให้ประโยชน์อย่างน้อย ๒ ประการ คือ

๑. ป้องกันดินพังทลายลงไปในอ่างเก็บน้ำ ทำให้อ่างเก็บน้ำไม่ตื้นเขิน และถ้าต้องการขุดดินในอ่างไปใช้ประโยชน์ก็สามารถนำเครื่องจักรวิ่งข้ามแนวหญ้าแฝกไปขุดได้ เพราะหญ้าแฝกจะไม่ตาย
๒. การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวรอบ ๆ อ่างเก็บน้ำจะช่วยรักษาดินเหนียวรอบ ๆ ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ขึ้น อันจะเป็นการช่วยให้ป่าไม้ในบริเวณพื้นที่รับน้ำสมบูรณ์ขึ้นอย่างรวดเร็ว
๓. ควรทดลองปลูกในดินที่มีชั้นดานลงไปเล็กน้อยแล้วปลูกหญ้าแฝก และหลังจากนั้นปล่อยให้หญ้าแฝกเจริญเติบโตเป็นระยะเวลา ๒-๓ ปี จึงศึกษาว่ารากสามารถชอนไชผ่านชั้นดาน (หรือระเบิดดาน) ไปได้เพียงใด
๔. การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการกัดเซาะของน้ำในร่องน้ำให้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้
 - ๔.๑ ในกรณีที่ร่องน้ำมีขนาดกว้างและลึก ให้ปลูกหญ้าแฝกในลักษณะตัววีว่าในร่องน้ำแล้วปลูกต่อเป็นแนวยาวไปตามเส้นชั้นความสูงในลักษณะก้างปลา โดยมีระยะห่างระหว่างแถวตามแนวตั้ง ๑ เมตร เพื่อชะลอการกัดเซาะร่องน้ำและกระจายน้ำให้ไหลซึมลงไปในดินหน้าแนวหญ้าแฝก
 - ๔.๒ ปลูกเป็นแนวตรงขวางร่องน้ำ เพื่อช่วยในการเก็บกักตะกอนไว้ในร่องน้ำจนในที่สุดร่องน้ำก็จะมีดินตะกอนทับถมจนเต็ม
๕. ควรทดลองปลูกหญ้าแฝกในบริเวณที่มีหญ้าคาระบาด เพื่อศึกษาดูว่าหญ้าแฝกจะสามารถควบคุมหญ้าคาได้หรือไม่ วิธีควรปฏิบัติก็คือปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบหญ้าคาหลังจากที่หญ้าแฝกตั้งตัวดีแล้ว ให้จุดไฟเผาหญ้าคาเพื่อดูว่าหญ้าแฝกสามารถป้องกันไฟลุกลามได้มากน้อยเพียงใด
๖. ควรปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบไม้ผล ซึ่งจะสามารถป้องกันไม่ให้ดินรอบ ๆ ต้นไม้เป็นหลุม ในขณะเดียวกันก็สามารถตัดใบหญ้าแฝกคลุมดิน เพื่อรักษาความชุ่มชื้นให้แก่ไม้ผลได้
๗. การปลูกหญ้าแฝกในแปลงที่เพาะปลูกพืชสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น
 - ปลูกโดยรอบแปลง
 - ปลูกในแปลง แปลงละ ๑ หรือ ๒ แถว
 - สำหรับแปลงพืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่
๘. การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ภูเขา ให้ปลูกตามแนวขวางของความลาดชันและในร่องน้ำของภูเขาเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดินและช่วยเก็บความชื้นของดิน

วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จทอดพระเนตร โครงการพระราชดำริสวนหาดทรายใหญ่อ่าววาระหนึ่ง ทั้งสองพระองค์ได้ทอดพระเนตรแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝกบนพื้นที่ต้นเขา พระองค์ได้มีพระราชกระแสแนะนำ สรุปดังนี้

ควรปลูกให้ชิดกว่านี้เพราะยังไม่แน่ใจว่าหญ้าแฝกที่ปลูกอยู่เป็นพันธุ์อะไรและมีลักษณะอย่างไร ต่อจากนั้นได้ทรงปลูกหญ้าแฝกในแปลงทดลองที่ได้เตรียมไว้ โดยใช้พันธุ์ที่รวบรวมจากเขาเต่า หลังจากนั้นอีก ๕ วัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้มีรับสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญหญ้าแฝกมาตรวจสอบหญ้าแฝกที่โครงการฯ ผลการตรวจสอบปรากฏว่า พันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกอยู่เป็นพันธุ์ที่ดีมากจึงทรงมีพระราชกระแสให้ขยายเพิ่มเติม เพื่อที่จะให้พื้นที่อื่น ๆ ได้รับพันธุ์ต่อไป

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี ในการนี้ได้ทรงปลูกหญ้าแฝกบริเวณพื้นที่แปลงทดลองปลูกหญ้าแฝกท้ายอ่างเก็บน้ำ และได้พระราชทานพระราชดำริกับข้าราชการที่เฝ้ารับเสด็จ สรุปดังนี้

๑. ควรเร่งปลูกหญ้าแฝกให้มาก ๆ เพราะหญ้าแฝกมีคุณสมบัติพิเศษในการอนุรักษ์ดินหลายประการ โดยเฉพาะดินที่มีโครงสร้างแข็งดังเช่นที่ห้วยทรายนี้ หญ้าแฝกจะทำหน้าที่เป็นเชือกที่มีชีวิตที่จะช่วยทำให้ดินมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

๒. ในการปลูกหญ้าแฝกตามแนวลาดเอียง ควรให้แต่ละแถวห่างกันมากขึ้นประมาณ ๑-๒ เมตร ตามแนวตั้งเพื่อประหยัดหน่อพันธุ์ แต่ควรปลูกชิด ๆ กัน เพื่อให้หญ้าแฝกมีผลเร็วขึ้น ถ้าจะปลูกไม้ผลควรปลูกหญ้าแฝกเป็นรูปครึ่งวงกลมล้อมต้นไม้มีผลคล้ายฮวงฮุย

๓. ควรปลูกหญ้าแฝกเหนือแหล่งน้ำ เพื่อเป็นแนวป้องกันตะกอนและดูดซับสารเคมี ตลอดจนของเสียต่าง ๆ ที่ไหลลงในแหล่งน้ำ เพราะหญ้าแฝกจะดูดซับสารพิษต่าง ๆ ไว้ในรากและลำต้นไว้ได้นาน จนสารเคมีนั้นสลายตัวเป็นปุ๋ยสำหรับพืชต่อไป

วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๖

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสแก่ นายสุเมธ ตันติเวชกุล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ดังนี้

“การปลูกหญ้าแฝกถ้าปลูกเป็นกอใหญ่และห่างประมาณ ๑๕ ซม. ถ้าปลูกใกล้ ๆ คือ ๒-๓ ซม. และใช้กอเล็กก็จะเชื่อว่าเมื่อเติบโตมักจะปิดแถวได้ดีกว่า ความสิ้นเปลืองของหญ้าแฝกก็อาจจะน้อยกว่า หลังจากปลูกก็จะติดกันได้ผลภายในไม่กี่เดือนแต่อย่างกอที่ปลูกห่างกว่าจะได้ผลก็ ๒ ปี เพราะฉะนั้นไม่ทันการณ์ ที่ดอยตุงนั้นเพาะปลูกหนามากจึงสิ้นเปลืองมาก แต่เป็นการทดลองหวังผลรวดเร็ว

สรุปได้ว่า ต้องทำกอเล็กลงไปหน่อยแล้วก็ปลูกให้ใกล้และชิดกัน สำหรับระยะห่างของแต่ละแถวแต่เป็นแนวลาดเท ๒ เมตรต่อแถว แล้วก็อยู่บนและต่ำลงมา ส่องระดับลงมาให้ได้ระดับ ๒ เมตร ก็อาจจะไม่ถึง ๒ เมตรก็ได้ ประมาณ ๑.๕๐ เมตร เพื่อความสะดวก ถ้าเป็น ๑.๕๐ เมตร สะดวกกว่าเพราะประมาณความสูงของคน ซึ่งถ้า ๒ เมตรต้องเขย่งส่อง แต่ถ้าส่องระดับนี้ก็จะสะดวกกว่า ทำแถวให้ได้ขนานกับทางเทแล้วก็อีกแถวลงมาจะส่องได้พอดี เดินส่องไปสะดวก”

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรการดำเนินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก (เพิ่มเติม) กับนายสุเมธ ตันติเวชกุล นายจรรย์ ตูลยานนท์ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร นายรุ่งเรือง จุลชาติ นายปราโมทย์ ไหม้กลัด นายสิทธิลาภ วสุวัต นายสิมา โมรากุล นายพยุ่ง นพสุวรรณ และข้าราชการที่รอรับเสด็จฯ สรุปดังนี้

๑. ทรงเน้นถึงระยะปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกให้ชิด โดยให้ระยะห่างระหว่างต้น ๕ ซม.
๒. การปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาความชุ่มชื้นในดินให้แก่ไม้ผลและไม้ยืนต้น ในลักษณะเป็นแนววงกลม รอบโคนต้นไม้ นั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาการระบาดของหญ้าแฝกที่มีจำนวนมากเกินไป จะแย่งอาหารจากต้นไม้ อันจะเป็นการสกัดกั้นการเจริญเติบโตของต้นไม้ที่ปลูก ให้เปลี่ยนเป็นการปลูกเป็นแบบครึ่งวงกลมด้านล่างของ Slope เพื่อแก้ไขปัญหานี้ เพื่อช่วยให้หญ้าแฝกได้ทำหน้าที่รักษาความชุ่มชื้นในดินได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
๓. การวางแผนปลูกหญ้าแฝกแบบรูปตัววีคว่ำ (Λ) เพื่อแก้ไขการเกิดร่องน้ำแบบลึกที่เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ (Gully Erosion) ให้ปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับพาดผ่านร่องน้ำและให้ระดับของแนวหญ้าแฝกตอนบน (ปลายแหลมของตัววีคว่ำ) มีระดับสูงกว่าด้านล่าง เมื่อน้ำไหลลงมาตามความลาดเทของพื้นที่มาถึงแนวหญ้าแฝก ซึ่งจะช่วยลดการกัดเซาะในร่องน้ำและจะช่วยให้เกิดการทับถมของตะกอนในร่องน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔. ให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกโดยใช้ส่วานเจาะดิน เจาะลึกลงไปในพื้นที่ดินลูกรัง จากนั้นให้ใช้ดินดี ใส่ในหลุมที่ส่วานเจาะแล้ว จึงปลูกหญ้าแฝก รากหญ้าแฝกจะเจริญเติบโตยังลึกลงไปในพื้นที่ดินลูกรังได้ดี
๕. ให้พิจารณาปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่โครงการเขาชะงุ้มฯ ให้ทั่วพื้นที่

วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงตรวจเยี่ยมผลการปฏิบัติงาน ในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก (เพิ่มเติม) กับนายสุเมธ ตันติเวชกุล นายประวิทย์ ทับทิมอ่อน นายชัยชาญ ชโลธร และข้าราชการที่รอรับเสด็จฯ สรุปดังนี้

๑. การปลูกหญ้าแฝก ถ้าปลูกแนวชิดกันมาก ๆ หรือปลูกรอบโคนไม้ผลเป็นแบบวงกลม ถ้าปลูกใกล้โคนไม้มากเกินไป จะทำให้ต้นไม้ขาดน้ำเพราะหญ้าแฝกใช้น้ำมาก และน้ำจะซึมหารากไม้ผลได้ยาก เพราะรากหญ้าแฝก กั้นไว้ที่ปลูกไว้เป็นครึ่งวงกลมและกอชิดกันนั้นถูกต้องแล้ว (งานวิชาการเกษตรสวนสมเด็จพระเจ้าฯ)
๒. บริเวณพื้นที่ปลูกป่าเชิงเขาทองอย่าทำแบบปกเปลือกปูจากเขาจะลงมา ดินและน้ำจากเขาจะลงมา ควรต่อขยายแนวหญ้าแฝกออกไปอีก ควรปลูกเป็นรูปตัววีคว่ำ (Λ) ในไม่ช้าก็จะเต็มร่อง ในที่เป็นร่องน้ำลึกควรทำคันดิน หรือคันหินขวางน้ำก่อน เพื่อทำเป็นทำนบเล็ก ๆ (Check Dam) อย่าปลูกลงไปร่องน้ำโดยตรง นอกจากนั้น พื้นที่ระหว่างแนวหญ้าแฝกที่เป็น Contour ดินจะมีคุณภาพดีขึ้น น่าจะให้เกษตรกรปลูกพืชล้มลุก

ทั้งนี้ การปลูกหญ้าแฝกโดยใช้ส่วานเจาะดิน ซึ่งได้ใช้ส่วานเจาะดินแบบมีอหฺมุน เจาะเป็นบางส่วนที่เขาชะงุ้ม ขุดให้เป็นร่อง เพื่อให้รากหญ้าแฝกชอนไชไปในดิน

- วิธีการปลูกหญ้าแฝกแซมในช่องว่างแนวรั้วหญ้าแฝกในพื้นที่ดินดาน ให้ใช้สว่านเจาะตามแนวช่องว่าง โดยใส่ปุ๋ยหมักลงไปตามร่อง

- ควรใช้กรรไกรตัดหญ้าแฝกให้มีความสูงประมาณ ๓๐ ซม. ดินที่อยู่ระหว่างแถวหญ้าแฝกจะอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยธาตุอาหาร ซึ่งควรปลูกพืชล้มลุกหรือไม้ผลแซม

๓. ทรงสาคติวิธีการปลูกหญ้าแฝกเพื่อแก้ไขช่องว่างระหว่างแนวรั้วหญ้าแฝก โดยการขุดเป็นร่องตามแนวช่องว่าง และใช้ดินผสมปุ๋ยหมักใส่ในร่องแล้วปลูกหญ้าแฝกให้ชิดติดกันระยะห่างไม่เกิน ๕ ซม. ตามแนวช่องว่างแล้วให้ตัดใบหญ้าแฝกหัวท้ายช่องว่างให้เหลือ ๓๐ ซม. เพื่อให้หญ้าแฝกที่ปลูกใหม่ได้รับแสงแดด ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอจนกว่าหญ้าแฝกจะตั้งตัวได้ ดินที่ทับถมเหนือแนวรั้วหญ้าแฝกเป็นดินที่ตึกมาก ดินลึกถึง ๓๕ ซม. ขอให้เร่งรัดหญ้าแฝกแก้ไขช่องว่างเพื่อให้แนวรั้วหญ้าแฝกมีประสิทธิภาพจะเป็นการช่วยให้ดินดียิ่งขึ้น

วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๐

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

๑. จุดเสด็จฯ ที่ ๑ งานศึกษาทดลองการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก เพื่อพัฒนาดินดานท้ายอ่างเก็บน้ำห้วยทรายฯ ทรงมีพระราชดำริ ดังนี้

- ให้หาวิธีเจาะลงไปชั้นดินดานแล้วนำดินที่มีความร่วนซุยใส่ลงไปในหลุมสำหรับปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้รากหญ้าแฝกสามารถทะลุดินดานไปได้ หญ้าแฝกจะนำความชื้นไปเปิดดินให้ร่วนซุยมากขึ้น

- ให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนว Contour ระยะห่างระหว่างต้นประมาณ ๕ ซม. เพื่อป้องกันการชะล้างของหน้าดินและช่วยทำให้เกิดหน้าดินมาทับถมกันบริเวณแนวรั้วหญ้าแฝกซึ่งต่อไปจะใช้ดินทำการเพาะปลูกได้

- การปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบต้นไม้ควรปลูกแบบฮวงซุ้ย (ครึ่งวงกลม) เพื่อช่วยเก็บกักความชื้นให้แก่ต้นไม้

๒. จุดเสด็จฯ ที่ ๒ งานอนุรักษ์ดินและน้ำบริเวณลุ่มน้ำเขายอชิงทรงมีพระราชดำริ ดังนี้

- ให้ปลูกป่าและหญ้าแฝกตามแนว Contour เมื่อเวลาฝนตกลงมา จะพัดพาเศษใบไม้มาติดอยู่ที่แนวหญ้าแฝกเป็นการทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ โดยกรมป่าไม้มีหน้าที่ปลูกป่าและกรมพัฒนาที่ดินมีหน้าที่ปลูกหญ้าแฝก ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จะเป็นหน่วยงานกลางที่ให้ทั้ง ๒ หน่วยงานร่วมกันประสานดำเนินการ

วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๐

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีพระราชดำริ สรุปดังนี้

๑. จุดเสด็จฯ ที่ ๑ บนสันเขื่อนอ่างเก็บน้ำห้วยเจ๊ก มีพระราชดำริ ดังนี้

เรื่องการปลูกหญ้าแฝกรอบขอบแนวป่าไม้เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน เศษใบไม้ที่ร่วงหล่นจะช่วยทำให้ดินมีการพัฒนาที่ดีขึ้น เมื่อใบไม้ย่อยสลาย ส่วนหญ้าแฝกที่ปลูกในระหว่างไม้ยืนต้นจะไม่ตาย แต่ชะงักการ

เจริญเติบโตระยะหนึ่ง เมื่อมีการตัดไม้ออกแฝกก็จะเจริญได้อีกครั้ง ให้ปลูกหญ้าแฝกในดินดาน โดยระเบิดดินดานเป็นหลุมแล้ว ปลูกหญ้าแฝกลงในหลุมเพื่อต้นชั้นดินดานให้แตกสามารถดักตะกอนตลอดจนใบไม้ทำให้เกิดดินใหม่ขึ้น

๒. จุดเสด็จฯ ที่ ๒ ณ ศาลาทรงงานบริเวณอุทยานมัจฉา มีพระราชกระแสกับผู้อำนวยการศูนย์ศึกษา การพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ดังนี้

ให้ศึกษาการปลูกหญ้าแฝกในดินดานของตำบลเขาหินซ้อน ซึ่งได้เคยให้ทำในดินดานที่เขาชะงุ้ม (โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดราชบุรี) และห้วยทราย (ศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี) มาแล้ว

วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๐

วันพืชมงคล พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปยังแปลงนาสาธิตในสวนจิตรลดาและได้พระราชทานพระราชดำริ แก่รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายชูชีพ หาญสวัสดิ์) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ และข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงเกษตรฯ ในเรื่องอนุรักษ์ดิน สรุปดังนี้

การอนุรักษ์ดินก็ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหา ดินเปรี้ยวตามที่พระราชทานพระราชดำริแล้ว การอนุรักษ์ดินด้วยหญ้าแฝกต้องทำให้กว้างขวางเพื่อป้องกันและรักษา หน้าดินไม่ให้สูญหาย ได้ทดลองทำครั้งแรกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และที่โครงการเขาชะงุ้มฯ ด้วย ตลอดจน เข้าไปดำเนินการเป็นตัวอย่างที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ อีกหลายแห่ง จึงขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณา ดำเนินการในบริเวณที่จะฟื้นฟูและอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสื่อมโทรมต่าง ๆ ด้วย

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพระราชทานพระบรมราโชวาท ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหญ้าแฝก ขออัญเชิญมาไว้ ณ ที่นี้

“...บัณฑิตทุกคนควรจะได้สนใจสังเกตศึกษาเรื่องราว บุคคลและสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมและเกี่ยวข้องกับตัวเอง ให้มาก อย่าละเลยหรือมองข้ามแม้สิ่งเล็กน้อย เช่น ต้นหญ้า ซึ่งถ้าศึกษาพิจารณาให้ดีก็จะก่อให้เกิดปัญญาได้ หญ้านั้น มีทั้งหญ้าที่เป็นวัชพืชซึ่งเป็นโทษและหญ้าที่มีคุณอย่างหญ้าแฝก ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ เพราะ มีรากที่ยังลึกแผ่กระจายลงไปตรง ๆ ทำให้อุ้มน้ำและยึดเหนี่ยวดินได้มั่นคงและมีลำต้นชิดติดกันแน่นหนา ทำให้ ดักตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี...”

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๐

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม บรมราชกุมารี ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพระราชทานพระบรมราโชวาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหญ้าแฝก ขออัญเชิญมาไว้ ณ ที่นี้

“...สิ่งที่ดีมีประโยชน์นั้นจะต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักวิชาและเหมาะสมกับสภาพการณ์ทั่วไปด้วย จึงจะได้ผลที่พึงประสงค์ อย่างเช่น การปลูกหญ้าแฝกจะต้องปลูกให้ชิดติดกันเป็นแถวและวางแนวให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ เป็นต้นว่า บนพื้นที่สูงจะต้องปลูกตามแนวขวางของความลาดชันและร่องน้ำ บนพื้นที่ราบจะต้องปลูกรอบแปลง หรือปลูกตามร่องสลักกับพืชไร่ ในพื้นที่เก็บกักน้ำจะต้องปลูกเป็นแนวเหนือแหล่งน้ำ หญ้าแฝกที่ปลูกโดยหลักวิธีดังนี้ จะช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดินรักษาความชุ่มชื้นในดินเก็บกักตะกอนดินและสารพิษต่าง ๆ ไม่ให้ไหลลงแหล่งน้ำ ซึ่งจะอำนวยผลเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการฟื้นฟูดินและป่าไม้ให้สมบูรณ์ขึ้น บัณฑิตผู้จะออกไปเริ่มต้นชีวิตการทำงานต่อไป จึงควรจะได้ศึกษาพิจารณาเรื่องความถูกต้องเหมาะสมที่กล่าวนี้นี้ให้ทราบชัด...”

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริส ญ พระราชทานเวศมฤคทายวัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี ความตอนหนึ่งว่า

“...ปลูกหญ้าแฝกเพื่อที่จะให้ดินนั้นพัฒนาขึ้นมาเป็นดินที่สมบูรณ์ โดยที่ปลูกหญ้าแฝกและทำคันกันไม่ให้ตะกอนเหล่านั้นไหลลงไปในห้วยก็สามารถฟื้นฟูได้อย่างดี หากว่าไม่ปฏิบัติเช่นนี้ ดินนั้นจะหมดไปเลยเหลือแต่ดินดานและทราย และดินที่อาจเป็นดินสมบูรณ์ก็ไหลลงไปในห้วย ทำให้ห้วยตื้นเขิน เมื่อห้วยตื้นเขิน น้ำที่ลงมาจากภูเขาทั้งหมดในที่ราบและน้ำที่ลงมาจากเขาจะลงมาโดยเร็ว เพราะภูเขามีสันไม่น้อย ทำให้น้ำลงมารวมอย่างฉับพลันและท่วม...”

วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี พร้อมทั้งได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก ความตอนหนึ่งว่า

“...ข้อสำคัญที่มากเพราะว่าที่ดินในเมืองไทยมันมีน้อยลงที่จะใช้งานได้ จึงต้องหาที่เลว ๆ ให้พัฒนาขึ้นเป็นที่ที่ใช้ได้ และให้ความสำคัญของโครงการนี้เป็นยิ่งๆ ต้องลงมือหลายฝ่ายกรมพัฒนาที่ดินและกรมป่าไม้ศึกษา และถ้าทำได้แล้วเมืองไทยนี้ไม่อัปจน...”

“...หญ้าแฝกนี้จะกักน้ำและปุ๋ยที่มาจากภูเขา ภูเขาเป็นเครื่องปฏิกรณ์น้ำและปุ๋ยไม่ต้องเอาปุ๋ยที่ไหน พัฒนาดินก็สบาย ก็อาศัยชลประทานแล้วก็ป่าไม้...”

“...เราจะสร้างของดีซ้อนบนของเลวนั้น อย่าไปนึกไปใช้ดานอันนี้ เพราะดานอันนี้ไม่มีอาหารและแข็งเหลือเกิน ต้องสร้างผิวดินใหม่ขึ้นมา หญ้าแฝกเราเจาะดินลงไปแล้วเอาดินที่มีอาหารลงไป หญ้าแฝกก็สามารถซ่อนไขอยู่ได้ แล้วหญ้าแฝกนั้นเวลาน้ำฝนชะมาจากภูเขาจะชะใบไม้มาติด หญ้าแฝกก็จะเปื้อนดินที่ใช้ได้ ดินนี้จะเพิ่มขึ้นไป แล้วก็ดินนี้นานไปจะเป็นดิน...”

วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้มีพระราชดำรัสที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี (บริเวณพื้นที่เขาบ่อชิง) สรุปดังนี้

๑. ให้ทดลองปลูกไม้สาธิตร่วมกับหญ้าแฝกต่อไปและทำการศึกษากับไม้ชนิดอื่น ๆ ว่าชนิดใดจะเหมาะสมกับพื้นที่ดินดานได้ดี

๒. การแก้ไขดินเลวโดยวิธีทางธรรมชาติ โดย

๑) ปลูกหญ้าแฝกเพื่อให้ดินดานแตกตัวจะทำให้น้ำซึมผ่านไปได้

๒) ปลูกต้นไม้ควบคู่กับการปลูกหญ้าแฝก ต้นไม้จะเจริญเติบโตในดินดานได้ เนื่องจากแฝกให้น้ำ และช่วยดึงไนโตรเจน

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้มีพระราชดำรัสกับ ม.ร.ว.ชมแจ่มจรัส รัชนี้ เจ้าหน้าที่โครงการหลวง ณ โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ สรุปดังนี้

๑. การนำร่องการใช้หญ้าแฝกกับดินเหนียวในการก่อสร้างยังฉางราคาถูกเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในชนบท ให้ทำการทดลองเก็บข้าวเปลือกจริงเพื่อพิจารณาสู่ทางการควบคุมความร้อนที่เกิดจากการเก็บเมล็ดข้าวเปลือกในยังฉางแบบนี้และให้ใช้หลังคาอย่างฉางแบบบ้านของชาวเอสกีโม (Igloo) เพื่อแก้ไขปัญหาความร้อนและความชื้นที่จะเกิดขึ้นจากการเก็บข้าวเปลือกและให้มีการศึกษาเพื่อการป้องกันความเสียหายของพื้นผิวภายนอกของยังฉางเมื่อถูกความชื้น

๒. ให้ศึกษาเรื่องหญ้าแฝกและสกัดสารสำคัญมาเพื่อใช้ในการควบคุมป้องกันกำจัดปลวกให้มีการศึกษาการพัฒนาเยื่อหญ้าแฝกให้ปลวกไม่สามารถทำลายได้ โดยการพิจารณากำจัดสารที่เป็นอาหารของปลวกเสียตั้งแต่ต้นจะได้ไม่มีปัญหาเมื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นวัสดุค้ำในอุตสาหกรรม

๓. การใช้หญ้าแฝกเป็นวัสดุแทนไม้ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และตกแต่งภายใน โดยให้มีการศึกษาความคงทนของแผ่นไม้อัดหญ้าแฝกต่อสภาพการทำลายของปลวกและการศึกษาเพื่อหาวัสดุภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าวัสดุที่เป็นตัวประสานจากต่างประเทศ

๔. การใช้หญ้าแฝกเป็นวัสดุก่อสร้างทางวิศวกรรมที่ประหยัด ปลอดภัย ประหยัดพลังงาน ชาวบ้านสามารถทำได้เองโดยเอ้าหญ้าแฝก สัดส่วนการใช้เอ้าหญ้าแฝกเป็นวัสดุทดแทนซีเมนต์และผลที่ได้รับโดยเน้นเรื่องความแข็งแรง ความทนทาน ส่วนการประยุกต์ใช้เยื่อหญ้าแฝกเป็นวัสดุเสริมแรงสัดส่วนการใช้เอ้าหญ้าแฝก โดยเน้นเรื่องการพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่ดีกว่าและทดแทนการใช้วัสดุสังเคราะห์

๕. การแสดงแบบจำลองการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางศาสตร์ของการไหลลักษณะการกัดเซาะ และการกักเก็บตะกอนของระบบแถบหญ้าแฝก ดังนี้

๑) ให้มีการขยายแบบจำลองจากแบบจำลองแสดงแนวคิดเป็นแบบจำลองที่สามารถเก็บข้อมูลได้ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับทางวิศวกรรม รวมทั้งให้มีการทดสอบเพื่อยืนยันข้อมูลในภูมิประเทศจริงด้วย

๒) ให้นำข้อมูลที่รับจากแบบจำลองไปประยุกต์ใช้แถบหญ้าแฝกเพื่อลดความเสียหายจากการเกิดอุทกภัยในพื้นที่เกษตรกรรม

๓) ให้มีการศึกษาการใช้หญ้าแฝกและพืชพันธุ์ลดหรือป้องกันสารไนเตรท จากการทำการเกษตร
ซึมซับลงในดิน ลงไปปนเปื้อนกับแหล่งน้ำใต้ดินในระดับล่าง

๔) การใช้ความชุ่มชื้นของหญ้าแฝกลดหรือป้องกันความเสียหายที่เกิดจากไฟป่า

๕) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเป็นพืชรายได้แบบครบวงจร โดยเน้นการจัดกลุ่ม
เกษตรกรเพื่อให้สามารถควบคุมปริมาณ คุณภาพและสายพันธุ์ที่กำหนดได้ เพื่อเป็นการแยกออกจากการส่งเสริมการปลูก
เพื่อป้องกันรักษาดิน โดยให้ระยะวัฏจักรการปลูกแยกจากระบบอนุรักษ์ ซึ่งแฝกเป็นพืชที่มีรายได้สู่เกษตรกรก็ให้ทำไป
โดยให้วิจัยเพื่อลดต้นทุนการผลิตลง ในการลดต้นทุนการผลิตให้ขยายพันธุ์โดยใช้ Tiller ที่แยกออกมา

๖) แนวทางการใช้เยื่อหญ้าแฝกเป็นอุตสาหกรรมภาชนะเมลามีน โดยให้มีการพิจารณาผลิต
ภาชนะหรือเครื่องใช้ที่เหมาะสมกับสีตามธรรมชาติของเยื่อหญ้าแฝก และให้พิจารณาจดสิทธิบัตรผลิตภัณฑ์ภาชนะ
เมลามีนจากเยื่อหญ้าแฝกได้

๗) ลู่ทางการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาผลงานวิจัยค้นคว้าและผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกของ
มูลนิธิโครงการหลวง ดังนี้

- ให้คณะทำงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีหญ้าแฝก เร่งรัดการดำเนินการตามที่ได้คิด
ริเริ่มไว้ต่อไป เพราะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

- ผลงานใดที่สามารถดำเนินการจดสิทธิบัตรได้ ขอให้คณะทำงานสิทธิบัตรหญ้าแฝก
รีบดำเนินการเพื่อจะได้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินต่อไปในภายหน้า

วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสกับ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ณ วังไกลกังวล
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ความว่า

“...ในการก่อสร้างขนาดใหญ่ ต้องมีการปรับปรุงเปิดพื้นที่เป็นอันมาก โดยเฉพาะพื้นที่เชิงเขา ควรที่จะต้องมีการ
ใช้หญ้าแฝกปลูกเป็นพืชนาเพื่อฟื้นคืนสภาพพื้นที่และภูมิทัศน์และความอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่นั้นอย่างได้ผล...”

วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้มีพระราชดำริ ณ โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ
ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

๑. ควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหรือพร้อมกับปลูกป่าโดยเฉพาะที่ลาดชัน โดยต้องปลูกให้ถูกวิธี คือขวาง
แนวลาดชันเพราะในแผนที่ ปตท. แสดงการปลูกป่าจะเป็นแนวลงมาเหมือนที่ชาวเขาปลูกกะหล่ำ โดยให้สังเกต
ที่ลำห้วยด้านล่างภูเขาจะเห็นดินลงไปกองอยู่เต็ม

๒. ควรปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวกันไฟป่าของแปลงปลูกป่า เพราะการปลูกป่าของหน่วยงานต้องมี
เจ้าหน้าที่หน่วยดับไฟ ต้องใช้รถจักรยานยนต์เพื่อตรวจป่า ขอให้ใช้วิธีปลูกหญ้าแฝกเป็นแนว เพราะหญ้าแฝกนั้นต่าง
กับหญ้าคาซึ่งหน้าแล้งจะแห้งติดไฟง่าย แต่หญ้าแฝกหน้าแล้งจะเขียว เพราะมีรากลึกดูดความชื้นตลอดเวลาจะเป็น
แนวกันไฟโดยธรรมชาติ

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้มีพระราชดำริกับนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี และคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติและคณะวิจัย ณ ศาลาเรือง วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

หญ้าแฝกเป็นพืชอเนกประสงค์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแพร่หลาย นอกจากคุณสมบัติหลักของหญ้าแฝกที่ใช้ปลูกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินแล้ว รากของหญ้าแฝกที่แผ่หยั่งลึกลงไปดินยังช่วยดูดซับสารพิษที่ปนเปื้อนมากับน้ำที่ไหลผ่าน อีกทั้งคุณสมบัติพิเศษของกอและใบหญ้าแฝกที่ปลูกล้อมรอบพื้นที่เกษตร ยังมีส่วนช่วยในการป้องกันปลวกและหนูไม่ให้เข้ามาทำความเสียหายให้กับพืช และผลิตผลในพื้นที่นั้น ๆ รวมทั้งใช้ป้องกันงูได้อีกด้วย

ปลวกมีหลายชนิดบางชนิดก็ทำลายบ้านเรือน แต่หลายชนิดก็มีประโยชน์ทำให้ดินดีและปลวกที่กินหญ้าแฝกยังไม่ตายทันที เพียงแต่ทำให้ปวดท้องเท่านั้น

การปลูกแฝกเพื่อเป็นแนวกันไฟ เป็นประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหญ้าแฝกที่จะช่วยลดความเสียหายจากไฟป่า ไม่ว่าจะเป็นในป่าปลูกหรือป่าธรรมชาติ

ควรปลูกแฝกก่อนหรือร่วมกับแปลงปลูกไม้ยืนต้น โดยเฉพาะบนภูเขาจะช่วยป้องกันการชะล้างดิน และป้องกันไฟป่าได้ เพราะแฝกทนไฟ ใบจะสดตลอดปีและรากที่ยังลึกลงในดินจะช่วยดูดความชื้นไว้ ดังนั้น การปลูกแฝกเพื่อเป็นแนวกันไฟจะช่วยป้องกันไฟป่าในฤดูแล้งได้

การปลูกยูคาลิปตัสและสนบนภูเขา มักเกิดไฟไหม้ทุกปีควรพิจารณาปลูกแฝกร่วม

การนำใบหญ้าแฝกมาอัดเป็นแผ่นและนำไปใช้ประโยชน์ทดแทนไม้จริงจะช่วยลดการนำเข้าไม้ รวมทั้งลดการตัดไม้ทำลายป่าลงได้ แต่เนื่องจากกรรมวิธีการผลิตแผ่นแฝกอัดใช้กาบ ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศมีราคาแพง ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาใช้กาบ ซึ่งผลิตขึ้นภายในประเทศที่มีคุณภาพดีและราคาถูกเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของประเทศ

การนำรากหญ้าแฝกมาสกัดน้ำมันหอมระเหย ถึงแม้ว่ามีราคาแพงควรมีการศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการปลูกแฝกเพื่อผลิตโดยเฉพาะ ไม่ควรมีการขุดกอแฝกเพื่อนำรากมาใช้ในการนำไปสกัดน้ำมันหอมระเหย

สำหรับใบแฝกที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบนั้น ควรมีการศึกษาด้วยว่าหากมีการส่งเสริมและดำเนินการในระดับอุตสาหกรรม แล้วจะมีวัตถุดิบเพียงพอหรือไม่ โดยปกติหญ้าแฝกจะมีใบมากและมีการเจริญเติบโตได้เร็ว ควรมีการศึกษาให้มีการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดผลกระทบกับวัตถุดิบหลักคือการใช้หญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างและการพังทลายของดิน ดังนั้น หากจะใช้เพื่อวัตถุดิบอื่นควรพิจารณาเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกโดยเฉพาะ และควรวิจัยการนำวัตถุดิบอื่นที่เหมาะสมมาเป็นส่วนผสมในการทำแผ่นไม้อัดด้วย

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้มีกระแสพระราชดำรัสกับหม่อมราชวงศ์แจ่มแจ่มจรัส รัชนี้ และคณะทำงานโครงการพัฒนาหญ้าแฝกเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจโครงการหลวง ณ ศาลาเรือง วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

เบิก นายวีระชัย ณ นคร ผู้อำนวยการกองการสวนพฤกษศาสตร์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสายพันธุ์หญ้าแฝก เพื่อถวายรายงานเกี่ยวกับชนิดพันธุ์และสายพันธุ์หญ้าแฝกที่พบในประเทศ และแนวทางการคุ้มครองสายพันธุ์หญ้าแฝกในประเทศไทย

นายวีระชัยฯ ได้ถวายรายงานสรุปความเป็นมาของการศึกษาเกี่ยวกับชนิดพันธุ์และสายพันธุ์หญ้าแฝก ตั้งแต่ที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้นำหญ้าแฝกมาใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มีผลการดำเนินงานศึกษาสนองพระราชดำริของสำนักงาน กปร. ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่าประเทศไทยมีหญ้าแฝกเพียง ๒ ชนิด คือ หญ้าแฝกหอม และหญ้าแฝกดอน

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการรวบรวมหญ้าแฝกจากแหล่งพันธุ์ต่าง ๆ รวม ๕๗ แหล่งพันธุ์จากทั่วประเทศ มาจัดปลูกเพื่อคัดเลือกพันธุ์สำหรับนำไปใช้ให้ถูกกับชนิดของดินในแต่ละพื้นที่ ต่อจากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โครงการหลวงได้รวบรวมสายพันธุ์หญ้าแฝกที่มีคุณสมบัติเฉพาะต่าง ๆ จากทั่วประเทศ เพื่อการใช้ประโยชน์เฉพาะด้านตามที่ต้องการ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีรับสั่งถามว่าสายพันธุ์หญ้าแฝกของไทยที่ได้ถวายรายงานมาทั้งหมดนั้น มีการจดสิทธิบัตรไว้แล้วบ้างหรือไม่ เพราะได้ทราบว่า Dr.Yoon ชาวมาเลเซีย ได้ดำเนินการจดสิทธิบัตรชนิดหญ้าแฝกต่าง ๆ ไว้แล้วเกือบทั้งหมด

นายวีระชัยฯ : กราบบังคมทูลว่า ประเทศไทยยังไม่ได้มีการจดสิทธิบัตรไว้แต่ประการใด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ต้องรีบดำเนินการจดสิทธิบัตรสายพันธุ์หญ้าแฝกของไทยไว้ทั้งหมด ก่อนที่จะมีใครมานำไปใช้ประโยชน์ และให้รีบศึกษาหาวิธีดำเนินการ แม้แต่ชนิดที่ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ก็ต้องจดไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ใครนำไปใช้อย่างผิด ๆ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : เท่าที่ทราบมา ขณะนี้กล้าหญ้าแฝกยังมีไม่พอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เมื่อมีคนไปขอกจากกรมพัฒนาที่ดิน ก็ไม่มีให้ ทำให้ไม่มีการนำไปใช้ จะไปขอกจากหน่วยงานไหนก็ไม่มี ดังนั้น ก่อนอื่นอันเป็นพื้นฐานสำคัญประการแรก จะต้องทำให้มีกล้าแฝกเพียงพอต่อการแจกให้ชาวบ้านได้นำไปใช้ประโยชน์แล้ว จึงดำเนินการหาประโยชน์ด้านอื่น ดังเช่นที่ได้นำมาแสดงอยู่

ม.ร.ว.ชมแจ่มจรัส รัชนี : ขอเบิก นายอรรถ สมร่าง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อมารับฟังพระราชกระแสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : กรมพัฒนาที่ดิน มีหน้าที่พัฒนาปรับปรุง บำรุงดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ หญ้าแฝกเป็นพืชตัวหนึ่งที่จะสามารถช่วยได้ ก็ให้ดำเนินการทำให้มีกล้าหญ้าแฝกเพียงพอด้วย

อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน : ขณะนี้กรมพัฒนาที่ดินก็ได้ดำเนินการอยู่แล้ว ตามศูนย์พัฒนาที่ดินทั่วประเทศ และยังมีโครงการหมอดินอาสาช่วยชี้แจงชาวบ้านในการปลูกพืชต่าง ๆ ด้วย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ต้องให้ชาวบ้านมีความเข้าใจและมีแฝกให้เขาปลูกเพียงพอ ขณะนี้ไม่เพียงพอ ยังขาดอีกมาก หากยังไม่มียอดกล้าพอ จะปลูกไปที่ละสิบลเมตร ห้าสิบลเมตร ร้อยเมตรก็ได้ แล้วขยายจากที่นั่นไปปลูกได้อีกไม่นานก็จะเต็มพื้นที่

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : การนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ดังที่จัดแสดงไว้หลากหลายนี้ ไม่ใช่ไม่ดี หรือไม่น่าสนใจ แต่เห็นว่าควรที่จะดำเนินการขยายพันธุ์ให้มีเพียงพอก่อน แล้วจึงดำเนินการด้านอื่น เพราะหลักที่เป็นหัวใจของการใช้แฝกนั้นก็คือ การนำไปใช้ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ปรับปรุงดิน แฝกจะช่วยยึดดิน รากก็ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นในดิน

ม.ร.ว.แพมแจ่มจรัส รัชนี : ขอเบิกท่านรัฐมนตรี นายอดิศัย โพธารามิก ที่ได้เข้าเฝ้าอยู่ ณ ที่นี้ด้วย
เพื่อรับสนองพระราชดำริ ในฐานะตัวแทนรัฐบาล

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ฝากถึงท่านนายกรัฐมนตรีในฐานะที่ท่านเป็น
ตัวแทนของรัฐบาล ว่าให้ช่วยสนับสนุนโครงการหญ้าแฝกด้วย เพราะจะยังให้เกิดผลดีโดยรวมต่อผืนแผ่นดินทั้งประเทศ
ในวันข้างหน้า

น้ำที่น้ำตกห้วยแก้วนั้น ขณะนี้ได้รับแจ้งว่าไหลแล้วไม่แห้ง แต่น้ำที่อื่นโดยรอบ ยังพากันแห้งหายหมด
ความชื้นลดลง เพราะป่าถูกทำลาย น้ำดินเปิดสูญเสียไปมาก จะฟื้นคืนให้ได้ถาวรก็ต้องใช้หญ้าแฝกเข้าไปช่วยด้วย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ได้เคยไปเยี่ยมโรงเรียนแห่งหนึ่งและพบว่ามีแฝก
กอใหญ่ขึ้นอยู่สูงเกือบ ๓ เมตร ซึ่งครูและนักเรียนพากันภาคภูมิใจ แต่ที่จริงแสดงว่าเขาไม่ทราบ ไม่รู้ว่ามันใช้
ประโยชน์ไม่ได้ จะใช้ได้ต้องแยกเอามาปลูก ให้เป็นแถวเป็นแนวจึงจะเกิดผล

การปลูกหญ้าแฝก จะต้องปลูกให้ถูกต้องด้วย ไม่ให้มีความห่างมากเกินไป จนเป็นช่อง ก็จะไม่สามารถกันน้ำ
กักตะกอนดินฮิวมัสต่าง ๆ ไว้ได้ และเมื่อปลูกเป็นชั้น ๆ ตามเนิน จะช่วยเป็นกำแพงกันน้ำที่ไหลบ่าลงมาได้ ที่เห็นว่าเหมาะสม
ก็คือความห่างประมาณ ๕ ซม. ซึ่งเมื่อแฝกเติบโตก็จะขยายออกมาชนกันเป็นแถวแน่น มีประสิทธิภาพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ที่บ้านหนองพลับ บ้านแซก ห้วยทรายและเขาชะจุ่ม
ไปปลูกทดลองมาหมดแล้วเป็นดินกรวดแดง ดินลูกรังและดินดาน ต้องใช้ชะแลงแทงเจาะลงไปปลูกอะไรก็ได้ แต่
สามารถปลูกแฝกได้และรากแฝกก็เจาะดินลงไปชั้นล่างได้ ต่อมาก็เกิดเป็นดินดำขึ้นปลูกพืชอื่นได้ ดร. เคยไปดูหรือไม่

นายวีระชัยฯ กราบบังคมทูล เคยไปดูกับหน่วยงาน กปร. พื้นที่ข้างล่างก็เป็นดินดานและไม่มีคุณค่าทางอาหาร

ม.ร.ว.แพมแจ่มจรัส รัชนี : โครงการหลวงได้มอบหมายให้ ดร.อำพรธนา จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ทำโครงการเพิ่มจุลินทรีย์ในวัสดุดินที่ปลูกแฝก เพิ่มคุณค่าธาตุอาหารให้พืช ทดลองปลูกไว้ไม่นานได้ก่อโตมากกว่าธรรมดาชัดเจน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ที่ป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส มีการพัฒนาที่รอบนอกพรุ
พื้นที่เป็นดินเปรี้ยว ทางชลประทานทดลองปรับปรุงดินหลายวิธีไม่ได้ผล แต่เมื่อปลูกแฝกเป็นแนวตามคันคลองกันน้ำเปรี้ยว
ค่อยเป็นค่อยไป เดียวนี้ปลูกข้าวได้แล้ว

ที่เขาหินซ้อนแต่ก่อนก็เป็นดินที่แฉะมาก ไม่มีใครจะปลูกอะไรได้ ก็เลยไม่มีใครไปอยู่ ได้ไปซื้อไร่ราคาถูก ๆ
ให้มีการทดลองปลูกแฝกด้วย เดียวนี้มีตัวอย่าง เมื่อดินดี ปลูกอะไรก็ได้ ที่ดินตอนนี้ราคาแพงมาก ซื้อไม่ได้เลย

แฝกยังช่วยกักเก็บไนโตรเจน เพราะพืชดูดน้ำไปใช้ได้ ไนโตรเจนหากซึมลงไปได้ดินหรือรั่วไหลลง
ในแหล่งน้ำก็จะเกิดปฏิกิริยาเป็นสารพิษ ยากแก่การกำจัด ดังนั้น จึงนำไปใช้ช่วยด้านสิ่งแวดล้อมได้ (เข้าใจว่า หมายถึง
สารประกอบของไนโตรเจน คือ ไนไตร - NO₂ และไนเตรท - NO₃ และมีการทดลองแล้วที่คุ้งกระเบน)

โดยหลักการแฝกน่าจะช่วยกันไฟได้ ในหน้าแล้งหญ้าคาจะแห้งไปหมดและติดไฟง่าย แต่แฝกมีรากยาวลึก
หาน้ำได้ จึงยังเขียวอยู่ ไม่แห้ง และไม่เปื้อนเชื้อไฟ

แล้วแฝกพันธุ์ไหนดีที่สุด (ดร.วีระชัยฯ : พันธุ์หว่ากอ) และที่เด่น ๆ จะต้องจดสิทธิบัตรไว้ ขยายพันธุ์ให้มาก ๆ
หน่วยต่าง ๆ จะได้ช่วยกันศึกษาด้วย

ม.ร.ว.แช่มแจ่มจรัส รัชนี้ : ขณะนี้โครงการหลวงได้มอบหมายให้ภาควิชาพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เร่งขยายพันธุ์แฝกให้ได้ปริมาณมาก โดยวิธีทฤษฎีเซลล์เจอร์แล้ว

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ทฤษฎีเซลล์เจอร์ก็ดี แต่ต้องระวังหากทำไปมาก ๆ หลายช่วงจะกลายพันธุ์ จะเหมือนเจ้าดอลลี่ (เข้าใจว่าหมายถึง ดอลลี่แกะที่ทำโคลนนิ่ง ซึ่งได้ตายไปแล้วอายุสั้น) จะต้องขยายพันธุ์ด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดการอ่อนแอของสายพันธุ์

ม.ร.ว.แช่มแจ่มจรัส รัชนี้ : โครงการหลวงแต่เดิมไม่มีโครงการออกมาทำงานนอกพื้นที่ แต่ข้าพระพุทธเจ้านำคณะออกมาปฏิบัติงานนอกพื้นที่เพื่อช่วยเหลือชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง ให้ครอบครัวได้อยู่ด้วยกัน มีอาชีพ มีรายได้ โดยใช้แฟก้นำมาเป็นโครงการต่าง ๆ ระดับหมู่บ้าน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : อย่าลืมว่าต้องขยายพันธุ์ด้วยให้มีความเพียงพอปลูกกันทั่วถึง แล้วจึงค่อยทยอยออกไปจึงจะเป็นวงจรสมบูรณ์

ถึงได้ไม่มี ไม่พอ อยู่อย่างนี้ ทุกหน่วยงานต้องช่วยกันทำให้พอแจกจ่ายให้ชาวบ้านได้พอปลูกทั่วถึงกัน

ม.ร.ว.แช่มแจ่มจรัส รัชนี้ : โครงการหลวงเห็นว่าการขยายพันธุ์เป็นงานโดยตรงของกรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยราชการอื่น จึงได้เล็งไปทำเรื่องการใช้ประโยชน์อื่น ๆ ทำเชือกแฝกใช้เป็นอุตสาหกรรม ทำบ่อปลา ทำยุงฉาง

นายวีระชัย : ปัจจุบันกรมวิชาการเกษตรก็ได้นำแฟกไปปลูกในพื้นที่ศูนย์สาธิตการเกษตรของสมเด็จพระนางเจ้าฯ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ และเป็นผู้ดูแลเรื่องการจดสิทธิบัตรพันธุ์พืชด้วย ข้าพระพุทธเจ้าขอเบิกนางประไพศรี พิทักษ์ไพรวรรณ รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร เพื่อรับสนองพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : พื้นที่โครงการหลวงอ่างช้างปัจจุบัน ได้นั่งเครื่องบินผ่านไป ตอนนั้นไกลมากแล้ว เห็นว่าพื้นที่บนเขาถูกทำลายไปมาก มีการปลูกฝิ่น ต้นน้ำลำธารเสียหาย ต้องทำอะไรสักอย่าง ต้องการทดลองปลูกพืชต่าง ๆ เป็นตัวอย่างให้ชาวเขาลดเลิกยาเสพติด เมื่อก่อนมีแฟกปลูกมากด้วย ป้องกันดินพังทลายตามที่ลาดชันได้ดี

ม.ร.ว.แช่มแจ่มจรัส รัชนี้ : ได้ทราบว่าประเทศจีนกำลังปลูกแฟกไว้มาก Dr.Yoon เมื่อครั้งมารับพระราชทานรางวัลหญ้าแฝกก็ได้คาดการณ์ไว้ว่า ประเทศไทยจะมีแฟกมากที่สุด มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ภูเขาจรดทะเล เพราะทุกหน่วยงานร่วมกันทำ โดยเฉพาะการมีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นหลักชัย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกัน รัฐบาลต้องช่วยสนับสนุนประเทศจีนที่ปลูกแฟกมาก จริงแล้วก็คงไม่เท่าใด เพราะมีช่วงอากาศหนาวจัด เย็นจัด แฝกไม่ชอบ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : วันนี้พอแล้ว คนที่ยืนกันอยู่ก็น่าจะเมื่อยมาก ใครมีอะไรจะนำมาอธิบาย ก็ให้นำมาได้ คงจะเดินดูให้ทั่วไม่ไหว เพราะคงต้องใช้เวลาเป็นชั่วโมง

ให้คณะทำงานมาเข้าเฝ้าใกล้ ๆ จะได้พระราชทานพร เป็นขวัญกำลังใจให้ทุก ๆ คน

“ขอให้ทุกคนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน อย่าท้อถอย งานก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ เป็นประโยชน์ต่อชาติโดยรวม ขออวยพรให้ทุกท่านทั้งหลายมีแต่ความสุข มีพลักกายและพลักใจที่แข็งแรง ทำงานได้สำเร็จดังประสงค์ เป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติสืบไป”

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๘

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริกับคุณหญิงสุรารัตน์ เกยุราพันธุ์ และข้าราชการระดับสูง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

ต้องปลูกตามแนวขวางของลาดเขาจะเก็บน้ำได้ ถ้าปลูกตามแนวลาดดินไหลหมดทำตามแนวขวาง ใช้แทรกเตอร์ไถคว่ำ ที่เขาเต่าแม้แต่เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินปลูกแฝก ดินนอกไม่เปรี้ยวเป็นต่างมาก หญ้าแฝกมีหลายชนิด ชนิดที่ตีปลูกแล้วไม่ออกดอก ไม่เหมือนหญ้าคา หลังคาที่มุงแฝกหนาแน่น แฝกดีใบหนาไม่ติดไฟง่าย ปลูกขวางเป็น ระยะ ๆ หญ้าคาติดไฟง่ายในหน้าแล้ง ปลูกได้ต้นไม้ช่วยซับน้ำ แฝกช่วยไม่ให้หญ้าคาขึ้น หญ้าแฝกช่วยทั้งแล้งทั้งท่วม

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริกับนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี และคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ พระตำหนัก เปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีใจความสำคัญดังนี้ หญ้าแฝกนี้ได้ศึกษามาเป็นเวลาถึง สิบเจ็ดปี อย่างที่ท่านองคมนตรีได้กล่าวเมื่อตะกี้ ซึ่งก็นับว่าเป็นเวลาช้านาน แต่เป็นเวลาที่เปี่ยมประโยชน์มากและ ได้ผลอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่นามหัตถ์จรรยที่หญ้าชนิดเดียวได้รับการศึกษานานถึงขนาดสิบเจ็ดปี แต่ต้องเข้าใจว่าหญ้าแฝก มีหลายชนิด และถ้าไม่ได้ศึกษาก็ไม่ได้ประโยชน์ขึ้นมามากอย่างที่ได้ออกขึ้น

สิบเจ็ดปีนี้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่าเวลาทดลองต่าง ๆ ได้ปรากฏว่าหญ้าแฝกหรือหญ้าที่คล้าย ๆ หญ้าแฝก ได้ทำประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งนามหัตถ์จรรยที่หญ้าเพียงบางชนิดได้ประโยชน์ในที่ต่าง ๆ หญ้าแฝกบางชนิดได้เกิด ประโยชน์ในลักษณะเป็นที่ราบ บางแห่งก็ได้ประโยชน์ในที่ต่างกัน เช่น บนภูเขา ดินลิกก็มี ดินตื้นก็มี เรื่องดินลิกนั้นได้ ปรากฏว่ารากได้หยั่งลึกลงไปถึงห้าหกเมตร แล้วก็ลงไปได้ ซึ่งแต่ก่อนนี้ไม่ได้นึกว่าหญ้าจะลงไปลึก ข้อสำคัญ หญ้านี้ได้ หยั่งลงไปห้าหกเมตร และไม่ได้แผ่ออกไปข้าง ๆ แสดงว่าไม่ไปรังควานรากของพืชที่เป็นประโยชน์

อันนี้ตอนต้น ได้ไปเฝ้าสมเด็จพระบรมราชชนนี ซึ่งท่านเวลานั้นทรงไม่สบาย ทำให้ท่านมีความเรียกว่าเซ็งในชีวิต ก็ได้ไปเฝ้าที่วังสระปทุม ซึ่งเวลานั้นบอกได้ว่าท่านใช้คำว่าเซ็งนะ ไม่เกินความหมายของสภาพของท่าน ได้ไปกราบบังคมทูลว่า เดียวนี้ขอแรงท่านทำประโยชน์กับพืชอย่างหนึ่ง ซึ่งจะได้ประโยชน์ทั่วทั้งประเทศ ท่านรู้สึกว่าจะเกิดครึกครื้นขึ้นมา ท่านบอกว่ามีหรือ นึกว่าทำหมดแล้วศึกษาอะไร ๆ หมดแล้ว เลยบอก เป่านี่เป็นสิ่งที่ยังไม่ได้ศึกษาหรือศึกษาน้อย น้อยมาก ก็เลยเล่าให้ท่านฟังเรื่องความมหัศจรรย์ของหญ้าแฝก ซึ่งเป็นหญ้าธรรมชาติ แต่ว่ามีคุณสมบัติที่จะช่วยให้พืชในที่ต่าง ๆ มีประโยชน์ขึ้นมามากมายมหัศจรรย์ คือว่าไม่ได้นึกเลยว่า จะใช้หญ้าธรรมดานี้มาทำให้การเพาะปลูกดีขึ้น

ท่านก็บอกว่าจะไปทำที่ไหน ก็กราบบังคมทูลว่า ทำในที่ที่เคยทรงปฏิบัติ ก็คือในที่ภูเขาส่วนหนึ่ง ที่ภูเขานั้นก็คือ ที่ที่โปรดมากที่ดอยตุง ซึ่งถ้าไม่ได้ใช้หญ้าแฝกนี้ จะทำให้ที่แถวนั้นไม่เจริญ แล้วเจริญอย่างไร ก็ทำให้ที่ที่ตามปกติเรา เห็นไม่หญ้าก็พืชต่าง ๆ ขึ้นไม่เป็นปกติ หมายความว่าหญ้าไปคลุม ไปปกคลุมที่ ทำให้ที่นั้นไม่บริบูรณ์ แต่ว่าหญ้าแฝก นี้ ถ้าทดลองหญ้าแฝก ที่เป็นประโยชน์จากหญ้าแฝกหลายชนิดจะทำให้ดี ที่แถวนั้นเจริญดีขึ้นโดยทำให้ที่เหล่านั้น มีความบริบูรณ์ขึ้น ด้วยการเลือกหญ้าที่เหมาะสม และปลูกในทางที่เหมาะสม และปลูกในทางที่เหมาะสมที่ถูกต้อง จะทำให้ที่เหล่านั้นสามารถทำประโยชน์ได้ เราก็ทูลท่านว่า จะทำให้ที่เหล่านั้นมีความเจริญ จะใช้ประโยชน์ของที่นี่

ได้ดีมาก แล้วเล่าให้ท่านฟังว่า จะทำให้ที่เหล่านั้นมีความอุดมสมบูรณ์ โดยเลือกที่ แล้วเลือกหญ้าที่เหมาะสม จะทำให้ที่เหล่านั้นเจริญงอกงามอย่างมหัศจรรย์ แล้วเล่าให้ท่านฟังว่ามีวิธีปลูกอย่างไร และวิธีเลือกหญ้าแฝกชนิดต่าง ๆ

ท่านก็ตื่นเต้น แต่ท่านบอกว่า จะไปทำอะไรได้ ก็ทูลว่าถ้าทรงพร้อม ท่านไปเดี๋ยวนี้ก็ได้ ท่านก็ตื่นเต้น เลยเรียกคนของท่านบอกว่าเอาตกลอง เดียวนี้แข็งแรงพอแล้ว จะไปได้ ความจริงท่านก็เพิ่งเริ่มแข็งแรง แต่ท่านครึกครื้นมาก ท่านบอกไปเดี๋ยวนี้เลย ลงท่ายหญ้าแฝกเป็นหลุมมหัศจรรย์ที่ทำให้ท่านแข็งแรงทันที คนที่จะทำก็เกิดความดีใจ ในที่สุดเสด็จไปภายในไม่กี่วัน เสด็จไปดอยตุง แล้วก็ขอให้คนนำหญ้าชนิดต่าง ๆ มา เลยทูลว่าให้ไปปลูกหญ้าชนิดต่าง ๆ ในที่ต่าง ๆ เพื่อทดลอง บอกได้ว่าท่านครึกครื้นมาก รู้สึกท่านดีใจมากที่มีงานที่จะทำ เพราะเวลานั้นท่านกำลังเดือดร้อนในจิตใจ เพราะว่าหมอบอกว่าไม่ได้ เสด็จไปไม่ได้ ท่านก็บอกว่าทำไมจะไม่ได้ แล้วในที่สุดท่านก็ไป แล้วก็ไปเป็นคนภูเขา เสด็จไปได้อย่างประหลาด หมายความว่าท่านออกไปทันที ออกเดินนะ แล้วก็ออกไปปลูกหญ้าภายในไม่กี่วัน หลุมนั้นนั้นก็เจริญงอกงามออกมา ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ประหลาด

หญ้าบางชนิดก็หยั่งลงไปลึก อย่างที่บอกตะกั่วสี่ห้าเมตร บางชนิดก็ถึงหกเมตร ในระหว่างที่หญ้าบางชนิดก็ลงไปเพียงสามเมตร แล้วก็ลงไปหกเมตรนี้ เท่ากับไปปกคลุมที่ ทำให้ที่เหล่านั้นสามารถที่จะป้องกันดินที่ปรกติจะทลายลงมา ดินที่ได้รับการปกป้องของหญ้าแฝกก็แข็งแรง ทำให้สามารถที่จะทำตามที่ต้องการ เป็นต้น ตามที่ต้องการคือให้บริเวณนั้นไม่มีการพังทลายลงมา เช่น ข้างถนน ทำให้ถนนได้รับการปกป้องไม่ให้ดินทลายลงมา ภายในไม่กี่วันก็จับดินข้างถนนได้อย่างแน่นแฟ้น ซึ่งก็เป็นเป้าหมายอย่างหนึ่ง ที่จะให้ปลูกสิ่งที่ป้องกันไม่ให้ทลายลงมา แล้วปรากฏว่าดินข้างถนนก็ไม่ทลาย อย่างเช่น ทางที่ขึ้นไปดอยตุงก็เป็นดินที่ปลอดภัย และทำให้ถนนนั้น ๆ แข็งแรง ซึ่งเป็นผลที่มหัศจรรย์ เป็นผลของการปลูกหญ้าแฝก นอกจากนั้น ก็ทำให้การปลูกต้นไม้ข้างถนนสามารถปลูกได้อย่างปลอดภัย ซึ่งก็เป็นผลแรกที่ได้ นอกจากนั้น ก็ได้ป้องกันที่ที่มันทลายลงมาแล้วทำให้เสียหายต่อการเพาะปลูก

ฉะนั้น เรียกได้ว่าภายในไม่กี่วัน ผู้ที่รับหน้าที่ไปถวายคำแนะนำก็ได้ที่เห็นว่าการเพาะปลูกหญ้าแฝกในทางที่ถูกต้อง ได้เกิดบรรลุลผลขึ้นมา ข้อสำคัญจะต้องศึกษาว่าใช้หญ้าแฝกชนิดใดที่จะขึ้นได้ บริเวณใดที่จะขึ้นได้ดี และไม่ทำให้เสียหายต่อดิน เพราะว่าบางแห่งจะขึ้นได้อย่างดีต้องมีความกว้างของดินที่ได้ช่วย ซึ่งก็แปลกที่บางแห่งจะต้องปลูกให้ห่าง ห่างกันเป็นแนว เมตรเดียวก็มี แล้วแต่ความชันของดิน ภายในไม่กี่วัน ท่านได้ส่งแบบแล้วก็ขนาดของการปลูก เวลานั้นเราก็ไปเชียงใหม่แล้ว ก็เห็นว่าเป็นบริเวณที่ห่างกันไม่กี่เมตร บางแห่งก็ห่างกันหลายเมตร สำหรับปลูกหญ้าแฝก ฉะนั้น ก็ได้ผลภายในไม่กี่เดือน ได้ผลของการปลูกพืช ซึ่งก็ยาก ตอนนั้นยากที่จะได้ผลขึ้นมาได้ในระยะเวลาอันสั้นอย่างนั้น ทำให้ที่ดินเหล่านั้นเป็นประโยชน์ เราก็มองเห็นว่าดินที่ได้รับการป้องกันจากพืชง่าย ๆ อย่างเดียว ทำให้ดินเหล่านั้นมีประโยชน์ขึ้นมา การทดลองและผลของการเพาะปลูก โดยมากก็จะได้ผลภายในหลายเดือน แต่ในภายในไม่กี่เดือนได้ประโยชน์ของการปลูกและทดลอง

ฉะนั้น เรื่องที่ได้ทดลองหญ้าแฝกนั้นได้ประโยชน์อย่างยิ่ง แล้วผู้ที่ได้ทำก็เกิดตื่นเต้นเหมือนกัน แม้จะรู้ว่าหญ้าแฝกนี่จะเป็นประโยชน์ แต่ไม่นึกว่าจะได้ประโยชน์มากมายอย่างนี้ ภายในไม่กี่เดือน ได้ทำให้ที่ดินกว้างขวางได้เกิดประโยชน์ขึ้นมา ฉะนั้น ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายได้ให้ความตื่นเต้นและดีใจที่ได้ทำ ผู้ที่ท่านั้นก็เป็นผู้ที่มีความรู้ทางการพัฒนาดิน แต่ไม่ใช่อย่างนั้นเท่านั้น เป็นผู้ที่สามารถจะปลูกพืชอย่างหนึ่ง และทดลองพืชอย่างหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไปสำคัญคือจะต้องดูว่าหญ้าแฝกที่มีในเมืองไทยมีหลายชนิด ทั้งบนภูเขา ทั้งบนที่ราบ ทั้งใกล้ทะเลก็มี ก็หมายความว่ามีความที่ต้องศึกษามากมาย และภายในสิบเจ็ดปีที่ได้ทำการทดสอบนี้ ก็ปรากฏผลว่าได้ประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งหญ้าแฝกชนิดต่าง ๆ จากของ

เมืองไทยนี้เองที่ให้ประโยชน์ และทั้งหญ้าแฝกที่ได้มาจากประเทศอื่น ๆ ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูกหลายแห่ง ซึ่งก็เป็นอย่างที่ว่ากันตั้งแต่ต้น ว่าเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ ผู้ที่ได้ศึกษานี้ มีทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ทั้งผู้น้อย ก็ได้ทำประโยชน์ต่อเกษตรกรรมในประเทศและนอกประเทศด้วย ฉะนั้น ก็ต้องให้ทราบว่าที่ทำได้ ที่ได้ศึกษานี้มีประโยชน์ทั่วประเทศและทั่วภูมิภาคของโลก ฉะนั้น ที่ท่านได้ไปช่วยกันทำเป็นประโยชน์จริง ๆ ถึงต้องขอขอบใจที่ท่านทั้งหลายได้ทำประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเกษตรและการเพาะปลูก โดยเฉพาะในเมืองไทยก็ได้ช่วยให้ประเทศมีความเจริญขึ้นอย่างมากอย่างแปลกประหลาด ฉะนั้น ต้องขอบใจท่านที่ได้ช่วยกันทำ มีหลายคนไม่เชื่อว่าหญ้าธรรมชาติอย่างเดียวจะช่วยประเทศให้รอดพ้นจากอันตรายหลายอย่าง คนบางคนที่บอกว่าหญ้านี้มันเป็นวัชพืช แต่คนที่ได้ศึกษาออกมายืนยันว่าหญ้าแฝกนี้ไม่ใช่วัชพืช แต่เป็นหญ้ามหัศจรรย์ เป็นหญ้าที่ช่วยประเทศชาติ ฉะนั้น ที่ท่านได้ทำมาเป็นเวลาแรมปี เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและเป็นสิ่งที่ช่วยประเทศชาติให้รอดพ้นจากอันตรายหลายอย่าง ก็ต้องขอบใจท่าน ที่ได้ตั้งใจทำงาน แม้จะเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อย เพราะต้องไปทุกแห่ง แล้วต้องไปหาหญ้ามา หญ้านี้มีนานาชนิดนะ แล้วก็ต้องหาวิธีที่จะปลูกให้ดีที่สุด ได้ไปเห็นบางแห่ง เจ้าหน้าที่ได้ตั้งใจปลูกให้ดีที่สุด ให้ได้มากที่สุด แล้วได้ผลจริง ๆ

ฉะนั้น ก็ต้องบอกท่าน งานท่านเป็นงานที่ยากอย่างหนึ่ง แต่ในที่สุดก็เป็นงานที่ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง และได้เกิดประโยชน์อย่างมาก เหน็ดเหนื่อยที่ในการทำต้องไปทุกแห่งและจะต้องพยายามต่อสู้เพื่อคว้าที่ไหนเหมาะสมในการทำ การเพาะปลูกหญ้าแฝก และทำการศึกษาให้ดีที่สุด แต่ในที่สุดก็ได้ผลในการทำงานนี้ ได้ประโยชน์ขึ้นมาอย่างยิ่ง นำต้นต้น อย่างเช่นที่สมเด็จพระบรมราชชนนีท่านมีความตื่นตัวในการปลูกหญ้าแฝก ปลูกหญ้านี้แหละ หญ้าธรรมชาติ ปลูกหญ้าเพื่อช่วยการเกษตรกรรม สร้างความเจริญแก่การเกษตรและการศึกษาของการสร้าง แม้จะสร้างถนน สร้างไร่นา ให้ได้ผลดีที่สุด

ก็ต้องขอบใจท่านที่ได้ช่วยกันทำ ต้องบอกว่าด้วยความเหน็ดเหนื่อย แล้ววันนี้ ท่านก็ได้ประโยชน์ ตอนนี้ได้ผลดี และยังมีผลต่อไปอีกมากมาย ก็ต้องขอบใจท่านทั้งหลายที่มีความเพียรอย่างนี้

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำริกับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา (ประธานกรรมการกิตติมศักดิ์สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร) และคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชั้น ๑๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช มีใจความสำคัญดังนี้

สถานการณ์ดินถล่มที่มีเพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้รับสั่งว่า แต่เดิมเคยมีดินถล่มครั้งใหญ่ที่ตำบลกระพูน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ เนื่องจากมีพายุดีเปรสชันเข้าก่อนหน้านั้น ๓-๔ วัน ครั้นถึงวันที่ ๒๒ มีฝนตกใหญ่บริเวณพื้นที่เชิงเขาที่ชาวบ้านทำสวนยางพารา ดินอุ้มน้ำไว้มันไหว ก็พังทลายทำความเสียหายทั้งพื้นที่เชิงเขาและบริเวณชายเขาด้านล่างที่ดินถล่มไปทับถม

รับสั่งว่า ในกรณีทั่ว ๆ ไปให้ใช้ความระมัดระวังในการดำเนินงาน เพราะแม้กระทั่งหญ้าแฝกซึ่งตามหลักจะป้องกันดินพังทลาย ก็อาจจะเป็นตัวการให้ดินถล่มได้ เพราะรากเจาะลึกทำให้ดินแตกแยก และน้ำน้ำลงไปอาจจะเป็นเหตุให้ดินพังทลายเสียเอง ตลอดจนการปลูกต้นไม้มักจะใช้ต้นไม้โตเร็ว ซึ่งส่วนมากไม่มีรากแก้ว ก็จะไม่ยึดดินไว้ได้ ฉะนั้น ควรศึกษาอย่างรอบคอบว่าโครงสร้างดินลักษณะใด ควรจะดำเนินการอย่างไร ปลูกพืชชนิดไหน จะได้แก้ปัญหา

อย่างมีประสิทธิภาพได้ หรือแม้กระทั่งการทดลองใช้กระสอบพลาสติกแบบมีปีกก็ต้องระมัดระวัง ศึกษาสภาพพื้นที่ให้ดี เพราะอาจจะเหมาะสมกับบางพื้นที่เท่านั้น ไม่สามารถใช้แบบเดียวกันได้ทั้งหมด

ทรงกังวลเรื่องการใช้พื้นที่เพาะปลูกในปัจจุบันที่รุกขึ้นไปบนเขา เข้าไปในป่า รับสั่งว่าเมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทย ครั้งทรงพระเยาว์นั้น ประเทศไทยมีประชากร ๑๘ ล้านคน ขณะนี้มีเกือบ ๗๐ ล้านคนแล้ว จึงมีความต้องการพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มเติม แต่ที่ดินในพื้นที่ราบก็มีเจ้าของหมด หากเข้าไปเพาะปลูกใช้ประโยชน์ก็เป็นการบุกรุก ผิดกฎหมาย ยิ่งขับไล่ ก็ยิ่งรุกขึ้นไปบนเขาเข้าไปมากขึ้น จึงเห็นพื้นที่ปลูกยาง ปลูกปาล์ม ปลูกไม้โตเร็วต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมาก ทั้งภาคอีสาน ภาคเหนือ พื้นที่ดินถล่มก็เพิ่มขึ้นตามมา ดินถล่มสร้างความเสียหายอย่างมาก กว่าที่จะฟื้นฟูหน้าดินมาใช้เพาะปลูกอีกก็ใช้เวลาหลายปี เมื่อเปิดพื้นที่ใหม่ขึ้นไปบนเขาก็ก่อสร้างถนน ถนนที่สร้างผิดไปขวางทางน้ำก่อความเสียหายทั้งน้ำท่วมและดินถล่ม เห็นทั้งที่จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชุมพร ภาคเหนือ และที่เพิ่งเกิดเมื่อเดือนมีนาคมนี้ ที่อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เห็นภาพสะพานพัง ถนนเสียหาย ต้องใช้สะพานเชือกกัน การจัดการที่อยู่อาศัยที่ทำมาหากินจะต้องใช้เวลาแก้ไขอีกนาน ระหว่างนี้ก็ต้องหาวิธีการที่เหมาะสมให้อยู่ได้ไม่ให้เกิดเสียหายอันตรายให้ชาวบ้านป้องกันตนเองได้ จัดการปัญหาดินถล่มจากการบุกรุกนี้ได้อย่างถาวร

มีพระราชดำรัสถึงประสบการณ์ปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากการสร้างถนนและวิธีการที่ทรงแก้ไขปัญหาน้ำท่วมว่า เมื่อก่อสร้างถนนสี่ช่องทางหน้าวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เสร็จใหม่ ๆ มีฝนตกหนัก น้ำไหลตามแนวถนนมาท่วม บริเวณหน้าวังไกลกังวลฝั่งตะวันตกเพราะเป็นพื้นที่ต่ำ เกาะกลางถนนขวางน้ำไว้ไม่ให้ไหล จึงรับสั่งให้ทุบเกาะกลางถนนให้น้ำไหลผ่านวังไกลกังวลไปลงทะเล แก้ปัญหาน้ำท่วมได้ ต่อมาวางท่อระบายน้ำ แต่น้ำก็ยังท่วม และขังอยู่บริเวณสถานีจ่ายกระแสไฟฟ้า เจ้าหน้าที่นำกระสอบมาถ่วงรอบสถานีแล้วสูบน้ำออก น้ำไหลวนอยู่อย่างนั้น ต้องรับสั่งให้หยุดสูบน้ำ แล้วทำทางระบายน้ำลงทะเล จะเห็นได้ว่าการสูบน้ำไม่ใช่ทางแก้ไขเสมอไป การจัดการน้ำไปเก็บหรือระบายให้ถูกต้องจะดีกว่า

มีพระราชดำริว่าหากจะแก้ปัญหาเหล่านี้ที่ต้นเหตุ คือ การปรับที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย อย่างเหมาะสม ถูกต้อง ก็จะต้องใช้เวลา ๑๐-๒๐ ปี ไม่ทันกับความเสียหายที่รุนแรงละลายตัวไปทั่วทุกภาค จึงจำเป็นต้องศึกษา วิจัย ทดลองให้ได้คำตอบว่าจะปลูกพืชอย่างไร ให้มีรากแก้วลึก สลับกับแฝก หรือพืชอื่นที่เหมาะสมตามสภาพ เช่น ที่ร่มไม่มีแดดก็อาจใช้ต้นไคร้หนูนุ่น จัดการร่องน้ำไม่ให้ น้ำมากัดเซาะ เพราะหากน้ำซึมลงไปได้ทั้งดิน ถนน สะพาน ก็ทลายลง การกระทำอย่างนี้จะเหมาะสมกับความลาดเอียงอย่างไร ต้องปรับความลาดเอียงช่วยหรือไม่ และหากพื้นที่ชันมากจะต้องเสริมโครงสร้างเข้าไปอย่างไร หากจะสร้างถนนในพื้นที่เสี่ยงภัยเหล่านี้จะต้องสร้างอย่างไรไม่ให้น้ำกัดเซาะแล้วพังทลายเป็นอันตรายกับคน เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาโจทย์ คือ มูลนิธิฯ ควรสนับสนุนส่งเสริมหรือทำวิจัยให้ได้แนวทางการจัดการปัญหาให้ได้ แล้วเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ ถึงแม้คนเหล่านี้จะทำผิดละเมิดกฎหมาย และหากจะแก้ปัญหาเหล่านี้ทั้งประเทศเงินเท่าไรก็ไม่พอ จึงต้องทำตัวอย่างให้ชัดเจนแล้วค่อยขยายผลให้ชุมชนอื่นทำ

คำสั่งคณะกรรมการ
พัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๖/๒๕๕๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา
และธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๖/๒๕๕๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตามคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๐๑/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นั้น

เนื่องจากปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๙(๕) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๐๑/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๖ และแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี	ประธานกรรมการ
๑.๒ เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	รองประธานกรรมการ
๑.๓ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๑.๔ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์	กรรมการ
๑.๕ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑.๖ ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
๑.๗ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑.๘ ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑.๙ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑.๑๐ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด	กรรมการ
๑.๑๑ ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
๑.๑๒ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	กรรมการ
๑.๑๓ อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
๑.๑๔ อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
๑.๑๕ อธิบดีกรมปศุสัตว์	กรรมการ
๑.๑๖ อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
๑.๑๗ อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ

๑.๑๘	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๑.๑๙	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑.๒๐	เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
๑.๒๑	อธิบดีกรมทางหลวง	กรรมการ
๑.๒๒	อธิบดีกรมทางหลวงชนบท	กรรมการ
๑.๒๓	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
๑.๒๔	อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	กรรมการ
๑.๒๕	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
๑.๒๖	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
๑.๒๗	เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กรรมการ
๑.๒๘	เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรรมการ
๑.๒๙	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
๑.๓๐	อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	กรรมการ
๑.๓๑	ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
๑.๓๒	ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	กรรมการ
๑.๓๓	ผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑.๓๔	กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	กรรมการ
๑.๓๕	ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑.๓๖	ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑.๓๗	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	กรรมการ
๑.๓๘	นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง ที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
๑.๓๙	รองเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการและเลขานุการ
๑.๔๐	ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔๑	รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔๒	ผู้อำนวยการสำนักศึกษาการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ และกิจกรรมพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ กำหนดนโยบายและกรอบแนวทางดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒.๒ พิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนงานและแนวทางดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริของหน่วยงานต่าง ๆ

๒.๓ อำนวยการ กำกับ ดูแลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ

๒.๔ แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานหรือบุคคล เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น

๒.๕ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ประธานกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้อำนาจหน้าที่แทนคณะกรรมการฯ และรายงานให้คณะกรรมการฯ ทราบในโอกาสแรก

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการ
พัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๑/๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา
และธรรมาภิบาลการใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๑/๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น อาศัยอำนาจคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๓/๒๕๕๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เพิ่มเติม) และขอแต่งตั้งคณะกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล และคณะกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล

องค์ประกอบ

๑. รองเลขาธิการ กปร.	ประธานคณะกรรมการ
๒. ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงาน กปร.	รองประธานคณะกรรมการ
๓. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานคณะกรรมการ
๔. นายณรงค์ โฉมเฉลา	อนุกรรมการ
๕. นายวัชรชัย ฦ นคร	อนุกรรมการ
๖. นายวีระชัย ฦ นคร	อนุกรรมการ
๗. นายอุทัย จารณศรี	อนุกรรมการ
๘. นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง	อนุกรรมการ
๙. นายพงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์	อนุกรรมการ
๑๐. นายวิทยา ตรีโลเกศ	อนุกรรมการ
๑๑. นายฉลองชัย แบบประเสริฐ	อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวนวลฉวี รุ่งธนเกียรติ	อนุกรรมการ
๑๓. นายพิทยากร ลิ้มทอง	อนุกรรมการ
๑๔. นายสุรพล สงวนแก้ว	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ

๑๖. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๒๐. ผู้แทนกรมทางหลวง	อนุกรรมการ
๒๑. ผู้แทนกรมปศุสัตว์	อนุกรรมการ
๒๒. ผู้แทนกรมเจ้าท่า	อนุกรรมการ
๒๓. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อนุกรรมการ
๒๔. ผู้แทนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๒๕. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๒๖. ผู้อำนวยการสำนักฯ ที่ได้รับมอบหมาย สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๗. ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๘. ผู้แทนสำนักฯ ที่ได้รับมอบหมาย สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. พิจารณากลับกรองให้ความเห็นและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๒. วางแผนและจัดทำแผนแม่บท พร้อมทั้งประสานขับเคลื่อนการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๓. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และรายงานให้คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และส่วนที่เกี่ยวข้องทราบ
๔. ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามความเหมาะสม
๕. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น
๖. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

๒. คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

องค์ประกอบ

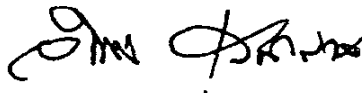
๑. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการดินด้วยระบบพืช กรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานอนุกรรมการ
๓. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกรมปศุสัตว์	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกรมทางหลวง	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้แทนกองทัพบก	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้แทนบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	อนุกรรมการ
๒๐. ผู้แทนสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๒๑. ผู้แทนศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๒. ผู้แทนศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ภาคกลาง สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๒๕. ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ภาคเหนือ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๒๖. ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ภาคใต้ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๒๗. ผู้อำนวยการสำนักฯ ที่ได้รับมอบหมาย สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๒๘. ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๙. ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐. ผู้แทนสำนักฯ ที่ได้รับมอบหมาย สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑. ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก ในการจัดการดิน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. พิจารณาแนวทางส่งเสริม และขยายผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ภายใต้กรอบของแผนแม่บท
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามกรอบนโยบาย และกรอบของคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน และอื่น ๆ
๓. ติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริม ขยายผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และรายงานให้คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักงาน กปร. ทราบ
๔. กำกับดูแลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการ
พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๒/๒๕๕๕
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษา
การป้องกันดินถล่ม

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๒/๒๕๕๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกป้องกันดินถล่ม

สืบเนื่องจากสถานการณ์ดินถล่มที่เพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว จึงได้พระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สรุปรวมว่า แต่เดิมเคยมีดินถล่มครั้งใหญ่ที่ตำบลกระทุง อำเภอบึงพูน จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ เนื่องจากมีพายุดีเปรสชันเข้าก่อนหน้านั้น ๓-๔ วัน ครั้นถึงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ มีฝนตกใหญ่บริเวณพื้นที่เชิงเขาที่ชาวบ้านทำสวนยางพารา ดินอุ้มน้ำไว้ไม่ไหวก็พังทลายทำความเสียหายทั้งพื้นที่เชิงเขา และบริเวณชายเขาด้านล่างที่ดินถล่มไปทับ ในกรณีทั่ว ๆ ไปให้ใช้ความระมัดระวังในการดำเนินงาน เพราะแม้กระทั่งหญ้าแฝกซึ่งตามหลักจะป้องกันดินพังทลายก็อาจจะเป็นตัวการที่ทำให้ดินถล่มได้ เพราะรากเจาะลึกทำให้ดินแตกแยก และนำน้ำลงไป อาจจะเป็นเหตุให้ดินพังทลายเสียเอง ตลอดจนการปลูกต้นไม้ก็อาจจะใช้ต้นไม้โตเร็ว ซึ่งส่วนมากไม่มีรากแก้ว ก็จะไม่ยึดดินไว้ได้ ฉะนั้นควรศึกษาอย่างรอบคอบว่า โครงสร้างดินลักษณะใด ควรจะดำเนินการอย่างไร ปลูกพืชชนิดไหน จะได้แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพได้ หรือแม้กระทั่งการทดลองใช้กระสอบพลาสติกแบบมีปีกก็ต้องระมัดระวัง ศึกษาสภาพพื้นที่ให้ดี เพราะอาจจะเหมาะสมกับบางพื้นที่เท่านั้น ไม่สามารถใช้แบบเดียวกันได้ทั้งหมด

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานสนองพระราชดำริดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อ ๒.๔ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการป้องกันดินถล่ม โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑) หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
รองเลขาธิการ กปร.	
๑.๒) นายเกรียงศักดิ์ หงษ์โต	รองประธานคณะกรรมการ
ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๑.๓) รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานคณะกรรมการ
๑.๔) นายพิสุทธิ วิจารสรณ์	คณะกรรมการ
ที่ปรึกษากกรมพัฒนาที่ดิน	
๑.๕) นายวีระชัย ณ นคร	คณะกรรมการ
ที่ปรึกษานักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	
๑.๖) ศาสตราจารย์นิพนธ์ ตั้งธรรม	คณะกรรมการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
๑.๗) นายพิทยากร ลิ้มทอง	คณะกรรมการ
กรมพัฒนาที่ดิน	

๑.๘) นายสุรพล สงวนแก้ว
กรมทางหลวง	คณะทำงาน
๑.๙) นายทวี เต็มญารศิลป์
ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทาน	คณะทำงาน
๑.๑๐) ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี	คณะทำงาน
๑.๑๑) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	
๑.๑๒) ผู้แทนกรมป่าไม้	คณะทำงาน
๑.๑๓) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	คณะทำงาน
๑.๑๔) ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและวิเทศสัมพันธ์
สำนักงาน กปร.	คณะทำงานและเลขานุการ
๑.๑๕) ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน
สำนักงาน กปร.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ พิจารณากลับกรองให้ความเห็น และเสนอแนะแนวทางการศึกษา ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานในด้านการป้องกันดินถล่ม ต่อคณะกรรมการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

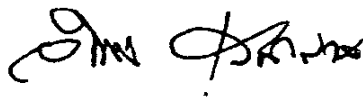
๒.๒ วางแผน ประสานงาน กำกับดูแล และขับเคลื่อนการศึกษาป้องกันดินถล่มให้เป็นไปตามความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ

๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุน และขยายผลการดำเนินงานด้านการป้องกันดินถล่มให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์และภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่

๒.๔ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานคณะกรรมการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการ
พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๑/๒๕๕๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษา
การป้องกันดินถล่ม
(แก้ไขเพิ่มเติม)

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๑/๒๕๕๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาการป้องกันดินถล่ม
(แก้ไขเพิ่มเติม)

ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีคำสั่งที่ ๐๒/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาการป้องกันดินถล่มนั้น

เนื่องจาก ปัจจุบันสำนักงาน กปร. ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการภายในสำนักงาน กปร. ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการภายในสำนักงาน กปร. จึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคณะทำงานศึกษาการป้องกันดินถล่ม ตามคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ที่ ๐๒/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๕ โดยให้รองเลขาธิการ กปร. ที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานคณะทำงานแทนหม่อมหลวงจिरพันธุ์ ทวีวงศ์ รองเลขาธิการ กปร.

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การ
ใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๑/๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บท
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖
(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๑/๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖
(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

เนื่องด้วยแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๕ จะสิ้นสุดลงใน
ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง
และมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ขึ้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกให้เกิดประสิทธิผลต่อไป
ดังนั้น อาศัยอำนาจคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๖/๒๕๕๑
ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อ ๒.๔
จึงขอแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖
(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

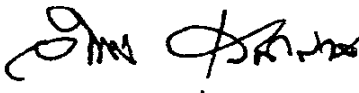
๑) รองเลขาธิการ กปร.	ประธานคณะทำงาน
๒) รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานคณะทำงาน
๓) นางสาวศรินทิพย์ บุญทอง ที่ปรึกษาสำนักงาน กปร.	รองประธานคณะทำงาน
๔) นายณรงค์ โฉมเฉลา	คณะทำงาน
๕) นายวีระชัย ณ นคร	คณะทำงาน
๖) นายฉลองชัย แบบประเสริฐ	คณะทำงาน
๗) นายพิทยากร ลิ้มทอง	คณะทำงาน
๘) นายสุรพล สงวนแก้ว	คณะทำงาน
๙) นายประเดิมชัย แสงคุ้มวงศ์	คณะทำงาน
๑๐) ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
๑๑) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	คณะทำงาน
๑๒) ผู้แทนกรมป่าไม้	คณะทำงาน
๑๓) ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๔) ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๑๕) ผู้แทนกรมปศุสัตว์	คณะทำงาน

๑๖)	ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
๑๗)	ผู้แทนกรมทางหลวง	คณะทำงาน
๑๘)	ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	คณะทำงาน
๑๙)	ผู้แทนกรมชลประทาน	คณะทำงาน
๒๐)	ผู้แทนกองทัพบก	คณะทำงาน
๒๑)	ผู้แทนหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	คณะทำงาน
๒๒)	ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	คณะทำงาน
๒๓)	ผู้แทนบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	คณะทำงาน
๒๔)	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๕)	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๖)	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๗)	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๘)	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๙)	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๓๐)	ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ (สำนักงาน กปร.)	คณะทำงานและเลขานุการ
๓๑)	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน (สำนักงาน กปร.)	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- ๑) พิจารณากำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒) จัดทำร่างแผนแม่บทพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)
- ๓) ปฏิบัติงานอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
สั่ง ณ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานกรรมการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและธรรมาภิบาล
ใช้กฎหมายแพ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๒/๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงและ
ขยายพันธุ์กฎหมายแพ่งโดยเมล็ด

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๒/๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงและขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยเมล็ด

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำรินองพระราชดำริด้วยความรวดเร็วและถูกต้องสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ประกอบกับมีส่วนราชการหลายหน่วยงานร่วมดำเนินการ

ดังนั้น อาศัยอำนาจคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เรื่องแต่งตั้งกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อ ๒.๔ จึงขอยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงและขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยเมล็ด โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

คณะที่ปรึกษา

๑) นายณรงค์ โฉมเฉลา	ผู้เชี่ยวชาญด้านหญ้าแฝกประจำสำนักงาน กปร.
๒) นายวิระชัย ณ นคร	ที่ปรึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
๓) นายอุทัย จารณศรี	ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาอ้อยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คณะทำงาน

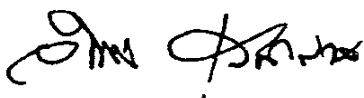
๑) รองเลขาธิการ กปร.	ประธานคณะทำงาน
๒) รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานคณะทำงาน
๓) นายพิทยากร ลิ้มทอง
ผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ	คณะทำงาน
๔) นายปิยะ เฉลิมกลิ่น
ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ	คณะทำงาน
๕) นางกิตติมา ศิวอาทิตย์กุล
กรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
๖) นางพรรณิ ทองเกตุ
กรมการข้าว	คณะทำงาน
๗) นางพรริตน์ ศิริคำ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๘) นางนพวรรณ ชมชัย
กรมปศุสัตว์	คณะทำงาน

๙)	นายเกียรติศักดิ์ กล้าเอม กรมปศุสัตว์	คณะทำงาน
๑๐)	นายพิเชษฐ์ กรุดลอยมา กรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๑)	นายวินัย สมประสงค์ กรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๒)	นางสาวปริญญ์ สืบบุญเรือง กรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๓)	นางสาววิลาสินี จิตต์บรรจง กรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๔)	นางสาวณอมลย์ วงศ์ขาวจันทร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
๑๕)	นางสาวพิจิตรา แก้วสอน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
๑๖)	นายปิธิพงษ์ โตบันลือภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
๑๗)	ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๘)	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน สำนักงาน กปร.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙)	ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในการจัดการดิน กรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

- ๑) พิจารณากลับกรองให้ความเห็น และเสนอแนวทางการปรับปรุงและขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยเมล็ดต่อคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒) วางแผน ประสาน กำกับดูแล และขับเคลื่อนการปรับปรุงและขยายพันธุ์หญ้าแฝกโดยใช้เมล็ดให้เป็นไปตามความเหมาะสม
- ๓) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๗-๘๕๐๐ โทรสาร ๐-๒๔๔๗-๘๕๔๓ www.rdpb.go.th